

T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

**TEMEL EĞİTİMDE ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLETİŞİMİNİN ÖNEMİNE
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ (SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hülya Özkul

DANIŞMAN: DR. ÖĞRETİM ÜYESİ EROL SÖZEN

DÜZCE

Ocak - 2020

T.C.

DÜZCE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

**TEMEL EĞİTİMDE ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLETİŞİMİNİN ÖNEMİNE
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ (SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hülya Özkul

DANIŞMAN: DR. ÖĞRETİM ÜYESİ EROL SÖZEN

DÜZCE

Ocak - 2020

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalında oy birliği / oy çokluğu ile YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğretim Üyesi Erol SÖZEN

Dr. Öğretim Üyesi Mehmet ÖZDEMİR

Prof. Dr. Abdullah ADIGÜZEL

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

22/01/2020.

(İmza Yeri)
Akademik Unvanı, Adı-Soyadı
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Eğitim, küreselleşen dünyada her bireyin alması gereken bir olgu olarak görülmektedir.” Bireyin istendik davranış geliştirme süreci olarak tanımlanan eğitime, günümüzde bütün bireyler ihtiyaç duymaktadır. Aynı zamanda insanların kendilerini geliştirmek için istekleri doğrultusunda eğitim almaları gerekmektedir. Öğrencilerin istendik davranış geliştirmelerini sağlamak için, öğretmenlerin eğitim dilini ve iletişimlerini olumlu yönde kullanmaları gerekmektedir. Bu nedenle tez konumuzu “Eğitimde Öğretmen Öğrenci İletişiminin Önemine İlişkin Öğretmen Görüşleri” olarak belirledik.

Gerek ders sürecinde, gerekse tezimin konusunun belirlenmesi ve hazırlanması sürecinde gösterdiği her türlü destek ve yardımdan dolayı çok değerli hocam Dr. Öğretim Üyesi Erol Sözen’e en içten dileklerle teşekkür ederim. Tez savunmamda benimle değerli görüşlerini paylaşan değerli öğretim üyeleri Prof. Dr. Abdullah Adıgüzel ve Dr. Öğretim Üyesi Mehmet Özdemir’e teşekkür ederim. Bu çalışmaya ankete katılımlarıyla değerli zamanlarını ayıran bütün öğretmenlerimize, bütün süreç boyunca yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen sevgili aileme ve çalışma arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ocak 2020

Hülya Özkul

ÖZET:
TEMEL EĞİTİMDE ÖĞRETMEN ÖĞRENCİ İLETİŞİMİNİN ÖNEMİNE
İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

ÖZKUL, Hülya, Yüksek Lisans Tezi, Temel Eğitim Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Erol SÖZEN

Ocak 2020, 76 sayfa

Bu çalışmanın temel amacı, öğretmenlerin öğrencilerle ve öğrencilerin velileriyle nasıl bir iletişim kurdukları ve kurdukları iletişim biçiminin olumlu veya olumsuz etkilerini öğretmen görüşlerine göre incelemektir. Bilindiği gibi, özellikle temel eğitimde öğretmenlerin kişilik ve tutumları çok önemlidir. Ayrıca, öğretmenlerin çocuklarla ve aileleriyle ortak bir iletişim dili geliştirebilmeleri beklenmektedir. Özellikle iletişim araçlarının ve tekniklerinin oldukça zenginleştiği çağımızda, bu konu daha da bir önem kazanmıştır.

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Teknik olarak da anket tekniği kullanılmıştır. Konu ile ilgili literatür taraması yapılarak, temel yaklaşım biçimleri ve akademik çalışmalar incelenmiştir. İncelemeler sonucunda, Türkiye'deki ilkokullarda bazı öğretmenlerin, davranışçı eğitim sisteminin etkisi altında kaldıkları ve çocuklar üzerinde bazen baskıcı davranmakta oldukları ve çocukların çocukça davranışlarını kabullenmekte zorlandıkları anlaşılmaktadır. Oysa ki 2005 yılından itibaren ülkemizde kabul edilen Öğrenci Merkezli Eğitim Modeline göre, öğrencilerin bilgi ve becerilerinin ortaya çıkarılması en önemli hedeftir. Öğretmenlerin bu hedeflere uygun bir dil kullanıp kullanamadıklarını belirlemek amacıyla, araştırma Sakarya İli'ne bağlı Adapazarı Merkez İlçe, Erenler, Serdivan ve Karaman ilçelerinde 30 ilkokulda çalışan 596 öğretmene anket uygulanmıştır. Öğretmenlerin öğrenciler ve velilerle kurdukları iletişim düzeylerini belirlemek amacıyla, 40 adet tutum ölçeği sorusu hazırlanmıştır. Hazırlanan bu sorular önce, 268 kişilik araştırma grubuna uygulanmış ve elde edilen verilere açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Bunlar değerlendirildikten sonra, 596 öğretmenden elde edilen veriler ise doğrulayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Daha sonra 2 açık uçlu soru eklenmiştir.

Bu analizler sonucunda ölçek, insan ilişkilerinde iletişimin önemi; öğretmen öğrenci iletişiminin önemi; eğitimde öğretmen öğrenci idareci veli iletişiminin değerlendirilmesi ve iletişimin ders ortamına etkisinin değerlendirilmesi alt boyutları biçiminde gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucunda Sakarya ilindeki ilkokul öğretmenlerinin, gerek öğrencilerle gerekse velilerle iletişime önem verdikleri anlaşılmıştır. Bu çalışmaya göre evli olan öğretmenlerin evli olmayan öğretmenlere göre iletişim düzeyinin daha yüksek olduğu ve velilerle iletişim yine evli olanların evli olmayanlara göre daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmanın bir diğer sonucuna göre, öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin ve hizmet sürelerinin öğrencilerle iletişim becerilerini geliştirmede önemli bir rolü olduğu ortaya çıkmıştır. Ölçekte sorulmuş olan sorulara verilen cevaplar, Öğrenci Merkezli eğitim modeline daha uygun eğitim verildiğini göstermektedir. Böylece eğitimde iletişimin öğrencinin başarısına katkı sağlayacak doğrultuda olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sakarya, öğretmen, öğrenci, iletişim, başarı.

ABSTRACT

**TEACHER VIEWS ON THE IMPORTANCE OF TEACHER-STUDENT
COMMUNICATION ON BASIC EDUCATION**

ÖZKUL, Hülya, Postgraduate Thesis, Department Of Basic Education

Thesis Advisor: Dr. Academic Member Erol SÖZEN

December 2019, 76 pages

The main objective of this study is to analyze how teacher-student, student-parent communication is established. Also, the study examines the positive or negative effects of the way of communication due to the views of the teachers. As well known, the personality and attitudes of a teacher are crucial especially in basic education. Besides, teachers are expected to develop a lingua franca with students and their parents. In our era, communication instruments and techniques have become widespread. So this issue has gained more importance.

In this research, a relational screening model was implemented. The model is one of the general survey models. The general survey model is among the quantitative research methods. As a technique, the questionnaire technique was implemented. In accordance with this purpose, a literature review has been conducted, basic approaches and academic studies have been studied. According to the researches in Turkey, it is seen that some teachers in schools are under the influence of the behavioral education system. Besides, such teachers sometimes behave oppressively on students. Also, such teachers can hardly acknowledge the childish behavior of the students. Yet, the student-centered education model is in effect since 2005. The main target of this model is to find out the knowledge and capabilities of the students. In order to determine whether teachers have been using the proper language or not, a survey was conducted on 596 teachers from 30 different primary schools in Adapazarı central district, Erenler, Serdivan and Karaman districts of Sakarya province. In order to identify the level of communication between teacher-student and teacher-parents, 40 attitude scale

questions were prepared. The questions were firstly replied by a research staff group (268 members). Exploratory factor analysis was implemented on the obtained data. Having analyzed these, the data obtained from 596 teachers were subjected to confirmatory factor analysis. After that, 2 open-ended questions were added.

The subhead format of the survey is as such: the importance of communication in human relations, the importance of student-teacher communication, the evaluation of the teacher, student, executive, parents communication in education and assessment of the effects of communication on study environment. As a result, it is understood that the teachers in primary schools of Sakarya province attach importance to communicate with students and their parents. According to this research, married teachers have a better level of communication compared to unmarried ones. In addition, married teachers have a better level of communication with parents compared to unmarried teachers. Another result of the research is that professional experience and term of office of teachers have an important role in developing communication skills with students. The answers to the questionnaire show that education is more coherent with the student-centered education model. Thus, it is seen that communication in education contributes to student success accordingly.

Keywords: Sakarya, teacher, student, communication, success

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT	III
İÇİNDEKİLER	V
TABLolar/ŞEKİLLER LİSTESİ.....	VIII
KISALTMALAR	IX
BİRİNCİ BÖLÜM	
1.GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Problemi	3
1.2.Araştırmanın Amacı.....	4
1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.4.Araştırmanın Sayıtları	5
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6.Tanımlar	6
1.7.İlgili Araştırmalar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM	
2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE	15
2.1.İletişimin Tarihçesi	15
2.2.İletişimin Önemi.....	18
2.3.Eğitim ve İletişim	21
2.4.Öğretmen ve İletişim	23
2.5.Öğretmen Öğrenci İletişimi	26

2.6.Öğretmen Veli İletişim	28
----------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	30
----------------	----

3.1.Araştırma Modeli.....	30
---------------------------	----

3.2.Çalışma Grubu.....	30
------------------------	----

3.3.Veriler Toplama Araçları	32
------------------------------------	----

3.4.Açımlayıcı Faktör Analizinin sonuçları.....	32
---	----

3.5. Verilerin Analizi.....	41
-----------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR	43
-------------------------------	----

4.1. Nicel Verilerin Bulguları ve Yorumları	43
---	----

4.2. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	44
---	----

4.3. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Mezuniyet Durumlarına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	45
---	----

4.4. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	46
---	----

4.5. Öğretmenlerin, Öğretmen-Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okullarının Bulunduğu Yere Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	48
---	----

4.6. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Medeni Durumlarına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	49
---	----

4.7. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Eşlerinin Öğretmen Olup Olmamasına Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular	50
--	----

4.8. Açık Uçlu Soruların Bulguları ve Yorumları.....	51
4.8.1.İnsan İlişkilerinde İletişimin Önemi	52
4.8.2.Öğretmen Öğrenci İletişiminin Önemi	52
4.8.3.Eğitimde Öğretmen Öğrenci İdareci Veli İletişimi.....	52
4.8.4.Eğitimde İletişimin Ders Ortamına Etkisi.....	52
BEŞİNCİ BÖLÜM	
5.SONUÇ VE ÖNERİLER.....	55
5.1. Sonuç ve Tartışma	55
5.2. Öneriler.....	62
KAYNAKÇA	63
EKLER.....	71
Ek.1.Anket Soruları.....	71
Ek.2. Sakarya Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni	76

TABLolar / ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik ve Mesleki Bilgilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	31
Tablo 2. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları	32
Tablo 3. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	36
Tablo 4. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeğine İlişkin Madde Analizi Sonuçları....	37
Tablo 5. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Uyum İndekslerinin Değerlendirilmesi.....	40
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	43
Tablo 7. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	44
Tablo 8. Öğretmenlerin Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları	45
Tablo 9. Öğretmenlerin Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdemlere Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları.....	46
Tablo 10. Öğretmenlerin Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okulların Bulunduğu Yerleşim Yeri Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	48
Tablo 11. Öğretmenlerin Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Medeni Durumlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	49
Tablo 12. Öğretmenlerin Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Eşlerinin Öğretmen Olup Olmaması Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	50
Şekil 1. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Şeması.....	39

KISALTMALAR DİZİNİ

f: frekans

%: yüzde

t: Independent T test değeri

N: Kişi sayısı

X: Aritmetik ortalama

Ss: Standart sapma

U: Mann Whitney U test değeri

x²: Ki-Kare değeri

p: Anlamlılık değeri

AFA: Açımlayıcı Faktör Analizi

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Sanayileşme dönemi ile birlikte kırsal nüfusun kentlere yoğun bir yönelimi olmuştur. Böylece, kentleşme olgusunun meydana gelmesiyle birlikte yeni ve farklı iletişim biçimleri zorunlu hale gelmiştir. Bu çerçevede üretilen gazete, radyo, televizyon ve bilgisayar gibi iletişim kanalları gelişerek ortaya çıkmıştır.

20. yüzyıl iletişiminde en büyük rolü, sanayi devriminin başlattığı teknolojik araçlar ve bu araçların kullanımı gerçekleştirmiştir. 1926 yılında yeni bir buluş olan sinema dünyayı birbirine katmıştır (Gönenç, 2007: 100). Özellikle 1920-1930 yılları arasında sinema seyircisi olan 14 yaş altı çocukların sinemalarda farklı duygu düşünce ve hareketleri görerek içselleştirip öğrenmesiyle, kitle iletişim araçlarının ürettiği iletişim biçimlerinin çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olmuştur.

Kitle iletişim araçlarının çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri, onları aile içinde öğrendikleri duygu, düşünce ve hareketlere yabancılaştırmaya başlamıştır. Çocuklarda gözlenen bu değişimler, aileler ve öğretmenler açısından değerlendirildiğinde iletişim problemleri ve çocuklara ulaşamama, çocukları yanlış değerlendirme gibi sonuçları ortaya çıkarmıştır. Televizyon, internet, basın-yayın çocuklar üzerinde etkili olmakta, yanlış yönlendirmeler, özentiler, taklit etmeler yetişkinlerde ve çocuklarda istenmeyen durum ve davranışlara sebep olabilmektedir (Önder, 2008: 185).

20. Yüzyılın büyük bir zaman diliminde, okullarda egemen olan davranışçı eğitim sistemine göre davranan çocukların, birçok bilgi beceri yetenekleri zayıflamıştır. 20. Yüzyılın sonlarından itibaren ve özellikle 21. Yüzyılda disiplin ve öğretim merkezli olan fakat iletişime çok fazla önem vermeyen bu davranışçı eğitim anlayışı ciddi bir eleştiriye uğramaya başlamıştır. Öğrenci Merkezli Eğitim, nesnel felsefenin ürünü olan davranışçı yaklaşım ve onun oluşturduğu eğitim anlayışına karşı oluşmuştur (Akınoğlu, 2005: 37). Bu yaklaşıma alternatif olarak, eğitimciler daha çok Öğrenci Merkezli Eğitim Sistemini kabul etmeye meyletmektedirler. Bu eğitim anlayışının, öğrenciyi anlama ve onunla iletişime geçmeyi önemseyen yaklaşımı oldukça dikkat çekicidir.

Türkiye'nin bu gelişmelere ve değişikliklere yöneldiği görülmektedir. Kabul edilen 2004 öğretim programlarında, içinde bulunduğumuz yüzyıl, “bilginin hızla yenilenerek üretildiği yüzyıl” olarak belirtilmiştir. Bu yeni gelişmelere bağlı olarak toplumun bireylerinin sahip olmaları gereken özellikler “bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme” olarak ortaya konulmuştur (M.E.B., 2004).

Ancak ülkemizde bununla birlikte, öğrenciyle iletişim kurma konusunda hala davranışçı eğitim anlayışının etkisini sürdürdüğü görülmektedir. Türk Milli Eğitim sisteminde de benimsenmiş olan (Öğrenci Merkezli Eğitim) bu iletişim anlayışının, öğretmenler tarafından nasıl algılandığını ve önemsendiğini belirlemek önemli bir ihtiyaçtır. Bu nedenle tezimizde, ilkokullardaki öğretmenlerin öğrencileri ve velileri ile iletişim kurma konusundaki düşünceleri ve görüşleri incelenmiştir.

Eğitimin başarılı olmasının en önemli şartlarından birisi, öğretmen ile öğrenci arasında sağlıklı bir iletişimin kurulabilmesidir. İletişim, öğretmenin öğrencisini daha iyi anlayabilmesi için çok önemlidir. Bu nedenle de sınıftaki öğretmenlerin öğrencileri ile nasıl bir iletişim kurduğu veya kurması gerektiği hususu araştırılması gereken bir konudur. Öğretmenler ve öğrenciler günümüz iletişim şekillerine göre belirginleşmekte; fakat öğretmenler daha öncesinde almış oldukları eğitim öğretim içselleştirmesinden dolayı öğrencileri ile iletişim kurmakta zorlanmaktadırlar. Öğretmenler eleştirel bakış açısı kazanmakta zorlanmalarının da bu konuda etkili olduğu söylenebilir. Bu duruma bağlı olarak, öğretmenlerin kitle iletişim araçlarından etkilenen öğrencilere yaklaşımları kendi içsel tutumlarına ve subjektifleştirmelerine bağlı olmaktadır. Öğretmenlerde, kitle iletişim araçlarına ya hep ya hiç şeklindeki yaklaşımdan kaynaklanan ciddi bir iletişim sorunu ortaya çıkmaktadır.

Bu tür sorunların çözüm yollarının tespit edilebilmesi için, öğretmenlerin sınıflarında öğrenim gören öğrencilerine yaklaşımları, incelenmesi gereken bir konu olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenin yaratıcı ve eleştirel düşünebilen, iletişim becerisi yüksek ve işbirliği içinde çalışabilen bireyler yetiştirebilmesi önemli olmuştur (Bektaş, 2019: 132). 21. Yüzyıl öğretim ortamlarının farklılaştığı ve insanların öğrenme ortamlarının değiştiği bir çağda, sınıflardaki tutumların öğrencilerin de davranış şekillerini etkilediği dikkate alındığında, iletişim daha da bir önemli olmuştur. Ancak bu gerçeğe rağmen, okullarda öğretmen ve öğrenciler arasında iletişim probleminin

olduğu görülmekte ve bu problemin çözümü için iletişim yollarının araştırılması gerekmektedir.

Bu nedenle tezde öğretmenlerin ders anlatma esnasında hareketli olan öğrencilerine karşı yaklaşımı, konuşmayı seven öğrencilerine karşı yaklaşımı, sessiz öğrencilerine karşı yaklaşımı, kavgacı öğrencilerine karşı yaklaşımı gibi heterojen ve davranış olarak karmaşık öğrencilerine karşı yaklaşımlarının ğretmen ğrenci iletişimlerini etkilemesi araştırılacaktır. ğretmenlerinin bu tutumları öğrenciler üzerinde öğretmenine karşı ve topluma karşı tutumlarını etkilemektedir. Öğrencilerin öğretmenlerinden öğrenmiş oldukları iletişim Şekilleri yaşam boyu öğrenmelerini ve öğrendiklerini uygulamalarını da etkilemektedir. Bütün bu iletişim Őekillerinin ğretmenlerin iletişim Őekilleriyle ilgisinin olduğu da düşünülmektedir.

Öğretmenlerin ğrencileri ile kurdukları iletişim biçiminde bazı problemler görülmektedir. Örneğin, ğretmenlerin öğrencileri ile sözel iletişim kurmak yerine, onlara bağırdıkları, bazen de Őiddet uyguladıkları örnekleriyle karşılaşılabilmektedir. Öğretmenin kullandığı Őiddet, sınıf yönetimini sağlayabilmek ve dersini rahat işleyebilmek için uyguladığı sözel ya da temas Şeklindeki bir iletişim kurma biçimidir. Bu iletişim biçimi ise, ağdaş eğitim anlayışına göre ciddi bir problemdir.

1.1. Araştırmanın Problemi

Problem cümlesi: Temel Eğitimde ğretmen ğrenci iletişiminin önemine ilişkin ğretmen görüşleri nasıldır?

Alt problemler: Öğretmenlerin iletişime ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin iletişime ilişkin görüşleri öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin iletişime ilişkin görüşleri öğretmenlerin kıdem yılı durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin iletişime ilişkin görüşleri öğretmenlerin çalıştıkları okulun bulunduğu yere göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin iletişime ilişkin görüşleri öğretmenlerin medeni durumlarına göre farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin iletişime ilişkin görüşleri öğretmenlerin eşlerinin öğretmen olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Günümüzde gittikçe artan bir oranda toplumlar temel eğitim ve öğrenme süreçlerine önem vermektedirler. Ülkemizde genç nüfusun çokluğu, nitelikli eğitim almış insanlara duyulan ihtiyacın artması, bireylerin amaçlarına ulaşmasını sağlamak ve hayatlarını daha çok verimli hale getirebilmek için, eğitimin içeriği ve teknikleri de çok önem kazanmaya başlamıştır. Bu amaca uygun olarak ve hedeflere ulaşmak doğrultusunda, Türk toplumu ve bireyleri de eğitime çok önem vermektedir. Özellikle genç nüfusun yoğunluğu bu amacı daha da etkin kılmaktadır.

Bu nedenle, öğretmenlerin öğretimden daha çok onların kişilik ve yeteneklerine göre eğitim vermesi, onlarla iyi iletişim kurması beklenmektedir. Fakat öğretmenlerin bu bilince ne kadar eriştikleri konusu hala belirsizdir. Milli Eğitim kitaplarında ve öğretim programlarında adı geçen öğrenci merkezli eğitimin öğretmenler tarafından kabulünde yaşanan problemler ve uygulanmasındaki sıkıntıların nedenlerinin belirlenmesi ve bunlara göre öneriler oluşturulması gerekmektedir. Öğretmenlerin günümüz iletişim araçları ile yakından ilgili olması, öğrencilerle iletişiminde materyal kullanımı, bu durumu eğitim öğretim ortamlarına ve öğrencilerle iletişime ne kadar uygun hale getirebildiği araştırılması gereken bir konudur. Bu nedenle, çalışmanın amacı, öğretmenlerin, öğrencilerle ve velilerle kurdukları iletişime yönelik görüşlerini belirlemektir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitim ve öğretim etkinliğinde öğretmen ve öğrenci merkezi bir konuma sahiptir. Öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimin kalitesi eğitim ve öğretimin faaliyetinin ne kadar kaliteli olduğunun da göstergesidir. Öğretmen ile öğrenci arasındaki bu ilişkinin değerini belirleyen en önemli tutumlardan birisi ise, öğretmenin eğitim ile ilgili sahip olduğu inançlardır. Davranışçı kalıplarının ülkemizde okullarımızda ve

ailelerimizdeki etkisi nedeniyle devam eden öğretim hayatında da uygulanması çocuklar üzerinde kitle iletişim araçlarının gösterdikleriyle çelişmektedir.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin öğrenmeleri farklı olmaktadır. Öğretmenler, okullarda çocuklar üzerinde bazen Davranışçı Eğitim Sisteminde olduğu gibi baskıcı davranmakta, çocukların rahat davranışlarını kabullenememektedir. Oysaki 2005 yılında ülkemizde kabul edilen Öğrenci Merkezli Eğitim Sisteminin Davranışçı Eğitim Sisteminden farklı olduğunu, öğrencilere bilgiyi aktarmaktan çok, öğrencilerin bilgi ve becerilerini ortaya çıkarmak olduğunu görülmektedir. Mevcut problemlerin ise öğretmenlerin Davranışçı Eğitim Sistemi öğretilerinden gelmelerinden kaynaklandığını söylenebilir. Öğrencilerin anlaşılması, bilgi ve becerilerinin ortaya çıkabilmesi ve her öğrencinin farklı olduğunun ne kadar kabul gördüğünü anlayabilmek için öğretmen ve öğrenci iletişimlerini araştırılabilir. Kitle iletişim araçlarının sanayi devrimiyle beraber ortaya çıkmasının ardından her bireyin kazandığı bilgi, beceri, davranışlar sorgulanmamış, okullarda uygulanan eğitim öğretim her bireye aynı seviye ve derecede verilmiştir. Bu durumun birçok bireyin gelişimine etkisi olumsuz olmuştur. Günümüzde bilginin elde tutulamadığı, anlık değişimler gösterdiği bir zamanda endüstriyel bakış açısının öğrenciler üzerindeki olumlu olumsuz etkisinin sorgulanması ve öğrenci başarısının artırılabilmesi, öğretmen - öğrenci iletişiminin doğru ve sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesine bağlı olduğu unutulmamalıdır.

Bu çalışmanın eğitim öğretimde öğrencilerle ve velilerle olumlu iletişim kurmak isteyen öğretmen, yöneticilere ve öğretmenlerle olumlu iletişim kurmak isteyen velilere katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca öğrencilerle ve velilerle iletişim konusunda çalışmak isteyen diğer araştırmacıların da ilgilenmesi beklenmektedir.

1.4. Araştırmanın Sayıtları

Çalışmada kullanılan ölçekler bilimsel açıdan güvenilir olduğu kabul edilmektedir. Araştırmaya katkı sağlayan kişilerin, soruları samimiyetle cevapladığı varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, 2019- 2020 Eğitim Öğretim yılıyla sınırlıdır.

Bu araştırma 2019-2020 yılında Sakarya İl'inde farklı mahallelerde ve ilçelerde bulunan otuz farklı ilkokulun çalışmaya katılan öğretmenleriyle sınırlıdır.

Araştırma, ölçek ifadeleriyle ve araştırmaya katılan öğretmenlerin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu alt başlıkta tezde kullanılan belli başlı kavram ve terimlerin anlamları ve açıklamaları belirlenmeye çalışılmaktadır. Tezde kullanılan en önemli terim ve kavramların başında, iletişim, öğretmen, öğrenci, eğitim, sınıf, veli ve uygulama gelmektedir. Aşağıda bunlar kısaca tanımlanmaktadır.

Eğitim: Eğitim, kişiliğin gelişmesine yardım eden ve onu temel alan, bireyi yetişkin yaşamına hazırlayan, gerekli bilgi, beceri, tutum ve davranışlar elde etmesine yarayan bir süreçtir (Tezcan, 1991, 4).

Eğitim, insanın düşünce ve davranışlarında amaçlı olarak istenilen yönde bir değişiklik gerçekleştirme sürecidir (İpek, 2012: 218).

İletişim: Bireyin akli ve duygularıyla çevresinden aldığı iletileri çözümlenme ve bu iletilere göre yeni düşünce ve davranışlar geliştirme sürecidir (Rigel, 2000: 145).

İletişim, “Duygu düşünce ya da bilgilerin akla gelebilecek her türlü yolla başkalarına aktarılması. Telefon telgraf televizyon, bilgisayar, radyo gibi araçlardan yararlanarak yürütülen bilgi alışverişi, bildirişim, haberleşme” (Türkçe Sözlük, 1983: 573).

İnsanlar arasındaki her türlü bilgi, duygu ve düşünce alışverişine iletişim denir (Işık, 2017: 1).

Öğretmen: 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. Maddesinde; “Öğretmenlik mesleği, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği” olarak tanımlanmaktadır.

Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifade etmekle yükümlüdürler.

Öğrenci: Bir okul veya kurstaki derslere katılarak eğitim-öğretim alan kişidir. Bir insan formal veya informal eğitim kurumlarında öğrenci olabilir. Hatta günümüzde hayat boyu öğrenim çerçevesinde bir insan kendini her zaman öğrenci olarak görebilir. Ancak bizim çalışmamızda öğrenci, ilkokul 1. ve 4. Sınıfta okuyan, temel eğitim almaya çalışan çocuklardır.

Sınıf: İçinde bulunduğu okulun bir bölümü, öğretmen ile öğrenci için en önemli öğrenme çevresi ve ayrıca kolektif bir varoluş alanıdır (Özan ve Özdemir, 2017: 47).

1.7. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde öğretmen öğrenci iletişimi, Okul yöneticileri ve iletişim anne baba iletişimi ve öğretmen veli iletişimi ile ilgili ülkemizde yapılan araştırmalara ve bu araştırmalara ait bulgular ve sonuçlar ifade edilecektir.

Türkiye’de öğretmen ve öğrenci ilişkileri konusunda gerek kitap gerek tez çalışması gerekse makale olarak çok zengin bir literatür olduğu söylenebilir. Bu konu ile ilgili çalışmaların ve makalelerin çoğunlukla 2000’li yıllardan sonra yoğunluk kazandığı görülmektedir. Bu durumu açıklayabilecek bir neden olarak, çalışmalarda genellikle Öğrenci Merkezli Eğitim yaklaşımının ağırlıklı olarak kendini gösterdiği anlaşılmaktadır.

Birçok makaledeki araştırma konuları, nicel-istatistiksel yöntemde eğitim basamaklarındaki öğrenci sayıları, başarılı ve başarısız öğrenci sayıları, öğretmen sayısı, öğretmen maaşları, öğretmen öğrenci iletişimi vb. ile ilgili verilerden oluşmaktadır. Bu toplanan veriler farklı ülkelerdeki eşdeğer verilerle karşılaştırılmakta ve ülkenin karşılaştırılan alandaki ilerleme düzeyine ilişkin bir sonuca varılmaktadır (Demir, 2017).

Yılmaz ve Tosun’un (2013) “Öğretmenlerin Eğitim İnançları ile Öğretmen Öğrenci İlişkilerine Yönelik Görüşleri Arasındaki İlişki” konulu araştırmalarında öğretmenlerin öğretmen-öğrenci ilişkilerine yönelik görüşleri ile bu konuda öğretmenlerin benimsedikleri inançları ile öğrencilere yaklaşımı araştırılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin sınıf içi, okul içi iletişim yaklaşımlarında belirledikleri Varoluşçuluk, ilk sırada yer almaktadır. Varoluşçuluğun

ardından en fazla ilerlemeci, daimici, yeniden kuramcı, esasici eğitim felsefelerine göre öğretmenlerin davrandıkları ortaya çıkmıştır.

Balkar'ın (2008) “Öğrenciler Arasındaki Sosyal ve Ekonomik Farklılıkların Öğrenci İlişkileri ve Öğretim Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri” başlıklı öğrenci ilişkileri ve iletişimi konusunda öğretmenlerin görüşlerinin incelendiği araştırmada, öğrencilerin yaşadıkları sosyo-kültürel çevrenin öğretim ortamlarına etkisi, öğrencilerin birbirleriyle arkadaşlık kurma ilişkileri, iletişimleri ve öğretim ortamlarını nasıl etkilediğine dair bulgular incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, sosyo-kültürel düzeyi aynı olan öğrenciler sınıf içinde ve okul içinde birbirleriyle iletişim ve etkileşim içindedirler. Sınıf içinde birbirlerini koruyup kollamakta ve gruplaşmalar oluşturmaktadırlar. Bu durum sınıf içindeki öğretimi de etkilemektedir. Sosyo-ekonomik düzeyi düşük öğrenciler sınıf içinde öğretimde daha çok bocalamaktadırlar. Bunun nedeni ailelerinin baskıcı ve otoriter olmalarından kaynaklandığı ve öğretim ortamlarına uyum sorunu yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin görüşlerine göre farklı sosyo-kültürel ailelerden gelen öğrenciler ile kurulan gruplaşma yöntemiyle öğretimi daha verimli yaptığı ortaya çıkmıştır.

Baş ve Beyhan (2013) “Öğretmen Adaylarının Öğretme-Öğrenme Anlayışları İle Öğrenci Kontrol İdeolojileri Arasındaki İlişki” konulu çalışmalarında, öğretme – öğrenme ortamlarının birey üzerinde bırakmış olduğu etki ve geleceğin öğrencilerini ve meslek sahibi insanlarını yetiştirecek olan öğretmen adaylarının kazanmış oldukları etki ile öğrencilerine uygulayacakları kazanımların davranışa dönüşmüş ideolojileri araştırılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuca göre, öğretmen adaylarının Öğrenci Merkezli eğitim sistemini benimsemeye başlamasıyla insancıl (hümanist) eğitim ideolojisine göre davrandıkları, geleneksel eğitim anlayışını benimsedikçe, kontrolcü eğitim ideolojisine göre davrandıkları ortaya çıkmıştır.

Çapan'ın (2009) “Öğretmen Adaylarının Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki” konulu araştırmasında, öğrencilerin okul öncesinde ailelerine (anne-baba) bağlanma ilişkisi ve okula başladıktan sonraki dönemde de öğretmen-öğrenci ilişkisi ele alınmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre güvenli bağlanma stiline sahip öğrenciler, güvenli bağlanma stiline sahip öğretmenlerle iletişim içinde olduklarından duygusal ve sosyal yönden sağlıklı ilişkiler kurdukları ve sağlıklı geliştikleri ortaya

çıkıştır. Güvensiz bağlanma stiline sahip öğretmenler, öğrencileriyle sağlıklı iletişime geçmemekte, sınıf içinde tehditkâr, aşağılayıcı, kendilerinden uzaklaştırıcı ve öğrencilerinin de bağlanma sorunları yaşayan bireyler yetişmesine sebep olmaktadır. Engelleyici ilişki tarzı getiren öğretmenler, bağlanma sorunu yaşayan öğretmenlerdir. Kendilerini herkesten üstün görme, öğrencilerin ihtiyaçlarını düşünmeme, kimseye söz hakkı tanımama gibi problemlerinden dolayı soğuk iletişim geliştirirler ve öğrencilerin öğrenmelerine ket vurmuş olurlar. Korkulu bağlanma stiline sahip öğretmenlerin öfkelerini kontrol edemedikleri, saldırgan davrandıkları, kişiler arası ilişkilerinin sağlıklı olmadığı doğrultusunda sonuç çıkmaktadır.

Aydın'ın (2009) "Öğretmen Öğrenci ilişkilerinde Empati ve Öğretmenlerin Rol Modelliği" konulu çalışmasında öğretme-öğrenme sürecinin etkili olabilmesi için bu sürecin aktörleri olan öğretmen ve öğrenci arasında çok özel bir ilişkinin kurulması gerektiğinden bahsetmektedir. Yani öğretmen-öğrenci arasında bir tür özel bağ kurulmalıdır. Bu özel bağ ancak empati ile gerçekleştirilebilir. Empatik düşünce ve davranış da öğretmenin insancıl, içten ve öğrenciye önem veren bir kişi olarak görülmesini sağlayabilir. Makalede öğrencinin psiko-sosyal, dinî ve ahlâkî gelişiminde bir tür nasihat eden konumdaki öğretmenin rol modelliğinden söz edilmektedir.

İpek'in (2012) "Okulda Öğretmen Öğrenci ilişkileri Üzerine Bazı Değerlendirmeler" konulu çalışmasında, çocukların eğitim kurumlarına daha kolay uyum sağlayabilmesi için neler yapılması gerektiği incelenmiştir. Öğretmenlerimizin öğrencilerle iyi anlaşacağını düşünürüz. Öğretmenliği bir tanımla ifade etme mecburiyetinde kalsak, herhalde yüzlerce tanım arasında 'öğretmenliğin bir sevgi ve hoşgörü mesleği' olduğunu söyleyebiliriz.

Teyfur'un (2010) "Yapılandırmacı Teoriye Göre Hazırlanmış Bilgisayar Destekli Öğretimin 9. Sınıf Coğrafya Dersinde Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi" konulu çalışmasına göre, eğitimde kullanılmaya başlanan araçlardan olan bilgisayar öğrencilerin de diğer insan ve öğretmenlerle olan iletişimini etkilemektedir. Ülkemizde bilgisayarlara olan ilginin artması ile beraber bu araçların eğitimde kullanılma sıklığının da artması durumu birbirine paralel bir gelişme göstermektedir. Eğitim için kullanılan bilgisayarlar günümüz çağında öğrencilerin de birbirleriyle

iletişimini etkilemektedir. Öğrenciler bilgisayarda karşılaştıkları bir sorunu arkadaşından aldığı yardımla çözmüştür, bu durum aralarındaki iletişimi artırmıştır ve bilgisayar destekli öğretimin, öğrenciler üzerinde olumlu sonuçları açıkça görülmektedir. Bilgisayarın öğretmenler ile öğrencilerin iletişimi konusunda sınıf ortamında eğitim alanında kullanılabileceğini göstermektedir.

Gümüşeli'nin (2004) "Ailenin Katılım ve Desteğinin Öğrenci Başarısına Etkisi" adındaki çalışma çok önemli bir konuyu işlemektedir. Bu çalışma sonucunda ailelerin çocukla destekleyici bir ilişki ve iletişim kurmanın onun başarısına olumlu etkisi olduğunu göstermiş ve bir sorunla karşılaştığında onu çözüme konusunda çocuğa yardımcı olma, düzenli çalışma alışkanlıkları kazanmaları için çocuğu teşvik etme çocuğun okul başarısına katkı sağladığını göstermiştir.

Çınar'ın (2010) "Okul Müdürlerinin İletişim Sürecindeki Etkililiği" başlıklı çalışmasında, öğretmenlerin algılarına göre okul müdürlerinin iletişim sürecindeki etkililiği incelenmiştir. 2008 yılı Nisan ayında Ağrı ilindeki on ilköğretim okulunda görev yapan 191 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Okul Yöneticilerinin İletişim Sürecindeki Etkililiği Ölçeği", istatistiksel analizlerde ise frekans, yüzde, ortalama, t testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenler, okul müdürlerinin iletişim sürecindeki etkililik düzeyini olumlu olarak değerlendirmişlerdir.

Hatipoğlu ve Kavas'ın (2016) "Veli Yaklaşımlarının Öğretmen Performansına Etkisi" adlı çalışmalarında, ilkokul öğretmenlerinin performansları üzerinde veli yaklaşımlarının etkilerini incelenmiştir. 2013-2014 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar ili merkez ilçeye bağlı köy ve kasabalarda bulunan, ilkokullarda görev yapan 250 ilkokul öğretmene ankete katılmıştır. Araştırma sonucunda; velilerin olumlu ve bilgilendirici yaklaşımları ile öğretmen performansı arasında istatistiksel açıdan olumlu ilişkilerin olduğu, olumsuz ve tenkit edici veli yaklaşımı ile öğretmen performansı arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir. Velilerin olumlu ve bilgilendirici yaklaşımlarının öğretmenlerin performansını olumlu etkileyerek artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Çınkır ve Çetin'in (2010) "Öğretmenlerin Okullarda Mesleki Çalışma İlişkileri Hakkındaki Görüşleri" konulu araştırmalarına göre; olumlu mesleki çalışma ilişkileri, insan ilişkilerini ve işbirliğini etkileyerek okulun değerler sistemini ve okul kültürünü ortaya çıkarır. Okulun iletişim kültürü, öğretmen veli ilişkilerini ve öğretmen öğrenci ilişkilerini de geliştirir. Böylece okullarda formel eğitimin yanı sıra enformel eğitim de yapılandırılmış olur. Enformel eğitimin okullarda bir kültür olarak oturması sağlanır.

Çetinkaya, (2011) "Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi" adlı araştırmasının amacı, Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde okuyan 195 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. İletişim becerileri ile annenin ve babanın eğitim durumu değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından da anlamlı bir farklılık elde edilmiştir.

Çakmak ve Aktan (2016) "Öğretmen Öğrenci İletişiminin Çeşitli Değişkenlere Göre Belirlenmesi" konulu çalışmada, öğretmen-öğrenci iletişimi üzerinde durulmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre öğrenci ile daha başarılı iletişim kurdukları, ayrıca kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre öğrencileri ile iletişimde daha başarılı oldukları saptanmıştır.

Başar, Doğan, Şener, Uzun, Topal'ın (2018) "İlkokulda Öğretmen Öğrenci İletişimi Ve Sonuçları" başlıklı araştırmaları, kırk yaş üzeri bireylerin görüşlerine göre ilkokulda öğretmen öğrenci iletişimin etkileri üzerinedir. Çalışmanın çalışma grubunu 300 katılımcı oluşturmuştur. Araştırma sonucunda öğrenme öğretme sürecinde gerçekleştirilen etkinliklerin zihinlerde kalıcı olduğu ortaya çıkmıştır. Hala mesleği sınıf öğretmeni olan sınıf öğretmenlerinin büyük bir kısmı mesleğe başladıklarında kendi sınıf öğretmenlerinin uyguladığı yöntemleri uyguladıklarını belirtmişlerdir. İlkokuldan sonra eğitime devam etmeyen katılımcılar ilkokul yıllarında öğretmenlerinin ayrımcılık ve şiddete yönelik tutumunun etkili olduğunu belirtmiştir.

Can ve Baksi'nin (2014) "Öğrencilerin Sınıf İçi Tutum Ve Davranışlarının Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Başarısına Etkisi" konulu araştırmalarında, öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışlarının öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısına etkilerini incelenmiştir. Bu araştırma, İstanbul ili, Pendik ilçesinde ortaokulda öğrenim gören 6. 7. ve 8. sınıf öğrencileri ve ortaokulda görevli branş öğretmenleri ile yüz yüze görüşme yoluyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya 11 branş öğretmeni ve 15 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonucuna göre, öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışları öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısını doğrudan etkilemekte, öğretmenlerin sınıfa karşı tutum ve davranışları değişmektedir.

Araç (2014) "Okulda İletişim" konulu çalışmasının amacı, literatürde yer alan okulda iletişimin işleyişi ve uygulamaları ile ilgili bilgilerin derlenip, Türkiye'deki uygulamalarla karşılaştırılması sonucu yapılan çalışmaları da temel alarak bir sonuç elde etme olmuştur. Çalışma sonucunda ise okulda iletişime ilişkin teorik bilginin yeterli oldu fakat okullarda tam olarak işlemeyen iletişim sistemlerinin sıkıntılara neden olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen-müdür iletişiminin, öneminin geç anlaşılması okulda sağlıklı iletişimi engelleyen en büyük faktördür.

Kozikoğlu ve Senemoğlu (2018) "Mesleğe Yeni Başlayan Öğretmenlerin Karşılaştıkları Güçlükler" isimli çalışmalarının amacı, mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin mesleğin ilk yılında karşılaştıkları güçlükleri belirlemektir. Araştırma, İstanbul, Konya, Gaziantep ve Van illerinde 33 aday öğretmenle yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda, aday öğretmenlerin mesleğin ilk yılında öğretimi planlama ve uygulamada, sınıf yönetiminde, toplum ile ilişkiler ve fiziksel çevreye uyumda, meslektaş, yönetici, veli ve rehber (danışman) öğretmenle ilişkilerde ve okulun fiziki altyapı eksikliklerinden kaynaklı çeşitli güçlükler yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Şentürk (2010) "İlköğretim Okullarında Gözlenen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı araştırmasının amacı, öğretmenlerin sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Çalışmanın örneklemini Van ili belediye sınırları içindeki ilköğretim okullarında görev yapan 361 öğretmen oluşturmuştur. Örnekleme çeşitli branşlardan 191 erkek ve 170 bayan öğretmen yer almıştır. Araştırma sonucuna

göre istenmeyen davranışlara yönelik tutum bakımından kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha olumsuz tutuma sahip oldukları belirlenmiştir.

Cebeci ve Şirin'in (2017) "İlköğretim Kurumlarında Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarına Dair Öğretmen Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi" adlı yapılan araştırmanın amacı, ilköğretim kurumlarında öğrencilerin istenmeyen davranışlarına dair öğretmen tutumlarını incelemektir. Araştırmaya 2014/2015 öğretim yılında İstanbul ili, Esenyurt ilçesindeki görevli 258 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, bekar öğretmenlerin evlilere göre, çocuğu olmayanların çocuk sahibi olanlara göre, eğitim fakültesi mezunlarının istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı tutumlarının Fen-Edebiyat Fakültesi mezunlarına göre, mesleğe mezun olduktan 1-3 yıl sonra başlayanların, daha sonra başlayanlara göre, hizmet süresi az olanların fazla olanlara göre, devlet okulunda görev yapanların özel okullarda görev yapan öğretmenlere göre, sabahçı-öğlenci sisteminde çalışan öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı tutumlarının tam gün çalışanlara göre istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı daha olumsuz tutuma sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Uzman (2019) "İlkokul Yöneticilerinin Algılanan İletişim Becerileri İle Sınıf Öğretmenlerinin Örgütsel Sessizlik Düzeyleri Arasındaki İlişki" isimli araştırmasında, öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin iletişim becerileri ile öğretmenlerin örgütsel sessizlik düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Örneklemi 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinin Sancaktepe ilçesinde görev yapan 265 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre; ilkokul yöneticilerinin algılanan iletişim becerileri ile öğretmenlerin örgütsel sessizlik düzeyleri yüksek olduğu saptanmıştır. İlkokul yöneticilerinin iletişim becerileri arttıkça öğretmenlerin örgütsel sessizlik düzeyleri azalmaktadır. İlkokul yöneticilerinin algılanan iletişim becerileri hizmet süresi, yaşa, cinsiyete, eğitim düzeyine ve medeni duruma göre farklılaşmamaktadır. Ayrıca, katılımcıların örgütsel sessizlik düzeyleri cinsiyete, medeni duruma ve eğitim düzeyine göre farklılaşma göstermezken yaşa ve hizmet süresine göre farklılık göstermektedir. Öğretmen algılarına göre okul yöneticilerinin iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Argon ve Zafer (2009) “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin İletişim Sürecinde Yaşadıkları Problemler” konulu araştırmada da ilköğretim okullarında asaleten ve vekâleten çalışan yöneticilerin iletişim sürecinde yaşadıkları problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma İstanbul ili Bakırköy İlçesi’nde görev yapan yedi ilköğretim okulu yöneticisi 2008-2009 öğretim yılında yapılmıştır. Araştırma sonucunda hem asaleten hem de vekâleten görev yapan yöneticilerin okullarda yaşadıkları iletişim süreci ve problemlerinin birbirine benzer olduğu tespit edilmiştir.

Konuyla ilgili literatürden anlaşıldığına göre, eğitimde öğretmen-öğrenci ve öğretmen-veli iletişiminin önemine değinen çalışmalar olmakla birlikte, konunun daha çok sorunsal boyutuna değinilmiştir. Yapılan bu çalışmada ise, olumlu iletişimin başarıyı nasıl etkilediği konusu üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle yapılan bu çalışmanın, ilkokullarda öğrenci merkezli eğitim sistemine uygun bir iletişim biçiminin ve kültürünün gelişimine katkı yapması beklenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İletişimin Tarihçesi

İletişim, insanın kendisini tanımasıyla başlamıştır denebilir. İnsanoğlu kendisini tanıyarak, diğer insanlara kendisini anlatmak istemiştir. Kendisini anlatma isteği simge oluşturmaya ve bu simgeleri kullanmasına sebep olmuştur. Günümüze gelinceye kadar, bir eğitim aracı olarak iletişim olgusu bazı aşamalardan geçmiştir. İnsanlar birbirleriyle birçok farklı araçlar kullanarak iletişim sağlamıştır.

İlk insanların içinde yaşadığı doğa ile bütünleşip, yaşamlarını sürdürmeye çalışırken her doğasal etki ve iletiye içgüdüsel tepki gösterdikleri doğa ile kendiliğinden oluşan bir iletişim kurdukları kabul edilmektedir (Gönenç, 2007: 92).

İnsanoğlu böylece, çevresinde bulunan nesnelere işlevlerini keşfetmekte ve bu nesnelere işlevlerine göre anlamlandırmaktadır. İnsanoğlunun kendini tanımasıyla sesler çıkarması, bu seslerin farkına varması ve bu fark etmeyle vücut hareketlerini kullanması, karşısındaki kişi ile iletişim kurmaya başladığını göstermektedir. İlk çağlardan itibaren daha sınırlı bir iletişim biçimine sahip oldukları halde, günümüzde ise iletişim teknikleri ve yöntemleri son derece zengin ve çeşitli bir hale dönüşmüştür. Özellikle konuşma yeteneği ve sembolleştirme yetenekleri kendisini daha farklı şekillerde göstermektedir (Erdoğan, 2013). Böylece seslerden konuşmayı keşfetmesi ve konuşmanın etkisiyle seslere anlamlar yükleyerek semboller vermesi iletişimi keşfetmiş olduğunu göstermektedir.

İnsanlar birbirleriyle iletişim kurmak için önce çevrelerindeki bazı nesnelere, sonra sembolleştirdikleri hayvan figürleriyle gelecekte yaşayacak olan insanlarla da iletişim kurmanın yolunu bulmuşlardır. İletişim ile bireyler, çeşitli araç ve iletişim mesajlarıyla toplum düzenine uyar ve toplum düzenini meydana getirir, toplumsal düzenin kurulmasına, korunmasına, genişlemesine önemli katkı getirir (Gönenç, 2007: 91).

İnsanlar bilgilerini unutmamak için, gelecek kuşaklara aktarma ihtiyacı hissetmişlerdir. Bilgilerin birikmesi, birikilen bilgilerin saklanma ihtiyacının doğması fonetik alfabe bulup geliştirmelerine sebep olmuştur. İlk fonetik alfabe Sümerler tarafından kil tabletlere basılmıştır. Sümerler'den sonra fenike alfabesi, M.S Çin'liler

hareketli kil baskı ile fonetik alfabeyi geliştirmişlerdir. M.S. 1000 yıllarında Çinliler tarafından ilk kil baskı yapılmış, 1049 tarihinde ise, Pi Sheng kil kullanarak hareketli baskı tipini geliştirmiştir (Erdoğan, 2013).

İletişim araçları, sembolik formların üretimi, saklanması, çoğaltımı ve dağıtılmasıyla ilgilidir ve tarihin her döneminde bütün toplumlarda insanlar bu tür üretim, saklama ve aktarımda bulunmuşlardır (Aymaz, 2018: 128).

M.Ö. 4. Yüzyıldan itibaren Eski Yunan Devleti'nde vatandaşların iletişimi, meydanda birbirlerine düşüncelerini hitabet sanatı yani retorik ile aktararak yapılmıştır. Platon, retorik – sofistler yüzünden- kandırmaca ve manipülasyon aracı olarak görmüştür. Ancak öğrencisi Aristoteles, retorik toplumdaki karşıt düşüncüler bağlamında, sofistler kullanıyor diye görmezden gelmeyi seçmemiş; retorik panzehrini, retorik bizzat kendisi olarak görmüştür. (Çadırcı, 2006: 90).

Batıda Ortaçağdan itibaren eğitim amaçlı olarak iletişim, kamusal alan olarak kabul edilen evlerin içinde gerçekleşmiştir. Bürokrat sınıfın kapalı alan olan evlerinde bilgi edindikleri, eğitim ve öğrenimlerini sağladıkları yerler iletişim alanları olmuştur. Avrupa'da matbaanın icadıyla birlikte matbaa Rönesans'ın da başlamasına vesile olmuştur. Özellikle matbaanın icadından sonra, yazılı iletişimin etkisi artmış ve bilginin seçkin kişilerin tekelinden çıkmasına sebep olmuştur (Yüksel, 2013: 9).

Yıllar geçtikçe iletişim kendini farklı alanlarda göstermeye başlamıştır. Örneğin elektronik dil olan telgrafın Morse tarafından 1844'te icadıyla iletişim elektronik boyuta geçmiştir. Graham Bell'in 1876'da telefonu icadıyla konuşma dilini elektrikle iletebilen alet ortaya çıkmıştır. Bell insan kulağına ilişkin bilgilerini telefona uyarladı (Bentli, 2007: 127).

İletişimin görsel olarak farklı bir boyutta insanların ilgisini çekmesi sinemanın kurulmasıyla ortaya çıkmıştır. İletişimde art arda resimlerin sıralanmasıyla hareketli resimlerin kullanılması ilk sinema salonunun 1895'te Lumiere Kardeşler tarafından açılmasıyla başlamıştır.

19 ve 20. yüzyıllarda bilim ve teknolojinin gelişmesine paralel olarak, eğitim alanında davranışçı yaklaşım, daha çok tek tip insan yetiştirmeyi hedef edinmiştir. Bu eğitim

anlayışı, eleştirel okul olarak tanınan, Frankfurt okulu düşünürleri tarafından eleştiriye uğramıştır. Bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Kullanılan kitle iletişim araçlarının öğrenciler üzerinde bıraktığı etki de Frankfurt Okulu düşünürlerince ele alınmaktadır. Frankfurt Okulu düşünürlerinden Adorno'ya göre insanlar, dilin yorumlayıcısı olarak, aslında içerisinde buldukları kültüre bağlı bir tür tutsaktırlar. Belli bir Kültürün aracı olarak, kitle iletişim araçlarının kullandığı dil, insanların kavramlarla düşüncelerinin önünde bir engel oluşturur. “Kültür endüstrisi” olarak adlandırılan kitle iletişim araçları ve kitle eğlencesi, endüstrileşmiş bireylerin bilincini artık direnmeyi bile düşünemez hale getirmiştir (Uzun, 2013: 171).

Zenginlik teknoloji ve iktidar ağlarının yol açtığı küreselleşme ve enformasyonelleşme, dünyamızı dönüştürüyor. İletişim potansiyelimizi güçlendiriyor. Asahara 1984'te Tokyo'da bir yoga okulu açtı. Medyada kendisinin doğaüstü güçleriyle ilgili iddialarda bulunup yoga okulunun şöhretini arttırdı. Örneğin havada asılı durabilme yetisi gibi. Bu onun fotoğraflarla desteklediği bir iddiaydı. Aynı zamanda gelecekte medya teknolojisine ayrı bir önem vereceğini sezdirenen, özel görsel efektlerin kullanıldığı ilk girişimdi (Castells, 2008).

İletişimin hızının en fazla olduğu dönem 20. yüzyılın sonlarına doğru internet kullanımının yaygınlaşmasıyla ortaya çıkmıştır. Günümüzde de kullanılan en önemli iletişim aletlerinden olan radyo ve televizyonun elektronik eşya şeklinde satılması ve dergi kitap reklam telefon, telgraf, bilgisayar iletişimin hız kazanmasına ve günlük yaşamımızı oldukça fazla etkilemesine sebep olmuştur. Özellikle çok sayıda insan ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal gelişmeler hakkında bilgi edinebilmek amacıyla kitle iletişim araçlarından faydalanmaktadır (Büyükbaykal, 2005: 71).

Günümüzde, iletişim araçlarının etkisi ve hızı sürekli bir artış göstermektedir. Çocuklar okul ile tanışmadan çok daha önce, hatta bazı çocuklar bebeklik döneminde bu araçlarla tanışmaktadır. Bu nedenle, 21. Yüzyılda çocukların, öğrencilerin ve yetişkinlerin birbirleriyle iletişim kurma hızları ve yöntemleri de değişmektedir. İletişimdeki bu değişimlerle paralel olarak öğretmenlerin eğitim sürecinde öğrencileri ile iletişim kurma yöntemleri de değişmektedir. Öğrencilerin elektronik ortamdan öğrendikleri davranışlar ve psiko-sosyal gelişim, bazı öğretmenlerin öğrencileri ile

iletişim kurmalarını zorlaştırmaktadır. Veliler ise, çocuklarının öğrenmelerinde öğretmenlerin çocuklarına duygusal yaklaşımlarını da dikkate alarak aktif olmak istemektedirler. Bu nedenle, iletişim araçlarının sınıf ortamında öğrencinin dikkatini çekecek ve eğitimlerine katkı yapacak şekilde kullanılması gerekmektedir. Tüm bunları dikkate alarak eğitimde öğretmenlerin öğrencileri ve velileriyle daha iyi bir iletişim halinde olmaları gerekmektedir. Çünkü öğretmenlerin sınıfta öğrencilerine yönelik materyal kullanımı, öğrencilerle birlikte ve veli ile işbirliği halinde öğrencinin duygusal gelişimini de göz önüne alarak dersini işlemesi önem taşımaktadır.

2.2. İletişimin Önemi

İnsanoğlu dünyaya geldiği andan itibaren çevresine, çevresiyle bütünlük oluşturacak şekilde çıkardığı sesler, ağlama, gülme, hareketleriyle, dokunma ses yönünde kafasını çevirme gibi iletişimde olduğunu göstermektedir. İletişim dünya ile bağ kurmaya çalışan bir bebeğe annenin babanın çevresinde bebekle ilgilenen bireylerin bebeğe iletişim yolunu yöntemini öğretmesiyle başlamaktadır. İletişim, bir gönderici (anne baba çevresindeki bireyler) konuşan, alıcıya (bebeğe) bir şey hakkında sözlü dokunma mimik gibi hareketlerle mesaj göndermesi, iletmesi ve bu mesajın alıcı (bebek) tarafından çözümlenmesidir ve böylece bebeğin iletişim yoluyla olumlu olumsuz, söz ve beden dili hayatı öğrenme çabası ile bütünleşmektedir. Böylece iletişim bireylerin karşılıklı etkileşim süreci olmaktadır. İletişim, bir bakıma konuşma veya yazma yoluyla, bir mesaj gönderen kişinin, dinleyici veya okuyucu olarak alıcılara herhangi bir konu hakkında sözlü veya yazılı olarak bir mesaj göndermesi, iletmesi ve bu mesajın alıcı tarafından çözümlenmesidir (Uzuntaş, 2013).

İletişimi, sosyal öğrenme kuramına göre, bebekler, anne/bakıcı modelini gözlemleyerek bir öğrenme ürünü olarak görülen duygu değişimi gösterirler. Anne ya da bakıcının göstermiş olduğu pozitiflik (ilgi, sevinç, şaşkınlık) ve yüz ifadelerinin sayısındaki artış bebek için model oluşturmaktadır. Bebek, anne ya da bakıcının pozitifliğini ve yüz ifadelerini model olarak alır. Anne ya da bakıcı, bebeğin gösterdiği iletişim davranış kalıplarını görerek bebeğe karşı sevinç ve ilgisini daha da arttırmaya başlar. Böylece bebek modellediği iletişim kalıplarını öğrenmiş olur (Höl, 2017).

Bebeğe iletişimi aktaran çevresindeki bireyler gibi öğretmen, iletişim rolünü kullanarak öğrencilerin toplumsal hayata hazırlanmasında, ileriye yönelik planlar

yapmalarında, nitelikli insan gücü yetiştirmelerinde, toplumun değer yargılarının sonraki kuşaklara aktarılmasında çok büyük bir öneme sahiptir. İletişim yönüyle önemli bir birey olan öğretmenin etkili iletişim becerisi olmalı, anlatabilme ve anlayabilme yetisine sahip olmalıdır. Etkili bir iletişim becerisi olarak, bir öğretmen ile bir öğrencinin kurduğu iletişim, ne kadar önemli ise, öğretmenin velilerle ve diğer öğretmenler ile kurduğu iletişim de çok önemlidir. Bu nedenle iletişim bir öğretmen için öğretmenlik mesleğinde gerekli olduğu kadar diğer meslek gruplarıyla diyalogunda ve hayatının her alanında gereklidir (Uzuntaş, 2013).

Lind (1998) ise bilimsel süreç becerilerini bilgiyi üretmede, problemleri çözmeye ve elde edilen sonuçları analiz etmek için kullanılan beceriler diye tanımlamaktadır (Lind'den aktaran Gökbayrak, 2017: 66). İletişim, etkili öğretim ve öğrenim süreci için 21. yüzyıl öğrenci becerileri ve bilimsel süreç becerilerinin olmasında büyük öneme sahiptir (Ceylan, 2014).

İletişim akademik becerilerin ve hedeflenen bilgilerin öğretilmesinde ve sınıf yönetiminde oldukça etkilidir. Bir öğretmenin görevini iyi yapabilmesi için ruh bilimi ve iletişim kuramıyla ilgili bilgi sahibi olması gerekmektedir (Arslan, 2011). Sınıf içerisinde öğrencileri ile iletişime geçen, olayları öğrencilerin bakış açısından değerlendirebilen, öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları esas alabilen, öğrencilerden gelen yeni fikirlere açık olan ve sınıf içerisinde esnek davranabilen öğretmenlerin öğrencilerinin sınıf içerisindeki olumlu davranışları arttığı gibi öğrencilerin öğrenmeye olan istekleri de artış göstermektedir (Siyez, 2009).

Etkili iletişim becerisi, insanların sosyal çevrede birbirlerini anlamasını sağlamaktadır. Bireyin kendini ifade etmesi, çevresinde olan bireylere anlatması, karşısında olan bireyi anlaması, birey ya da bireylerle çatışmaya girmemesi, problemleri iletişim yoluyla çözebilmesi, sosyal çevresiyle bağ kurmasıdır.

Sosyal yaşamın bir parçası olan bireylere baktığımızda sosyal, psikolojik ve fizyolojik faktörlerin etkisiyle her bir bireyin iletişim kurma becerisinin farklı olduğu görülmektedir (Işık, 2017: 11).

Etkili iletişimde bireyler aynı dili konuşsalar da karşıdaki bireyi anlamamanın, birbirleriyle anlaşamamanın nedenleri vardır. Bu durumda aynı dili konuşmak bir çözüm değildir. Kelimelerin anlamını bilmek ve çözümlmek, düzgün cümleler kurabilmek, anlaşabilmek için her durumda ve sosyal çevrede yeterli değildir. İnsanların davranışları, konuşma biçimleri ile bunların anlamları kişiye özgü olabileceği gibi aynı zamanda sosyal çevreye ve sosyal kültüre de özgüdür.

Aynı şekilde etkili iletişimde öğretmen-öğretmen, öğretmen-veli, öğretmen-yönetici gibi sosyal statü ve sosyal çevrede göndericinin ses tonundaki sertlik yumuşaklık, özellikle öğretmenin öğrencisiyle nasıl bir ses tonuyla iletişim kurduğu önemlidir. Konuşmacının mesajı gönderdiği durumdaki amacı dinleyici tarafından çözümlenemeyebilir ya da dinleyici mesaja farklı anlamlar yükleyebilir. Aynı mesajı birkaç dinleyici farklı farklı anlayabilir, tıpkı aynı konuyu ya da amacı birkaç konuşmacının farklı farklı ifade edebileceği gibi. Bunun ötesinde birebir aynı sözü söyleyen kişiler bile farklı anlaşılabilir (Erdem, 2009).

İletişimin tek yönlü değil çift yönlü olduğu ve konuşan (gönderici) ve dinleyen (alıcı) olmak üzere iki aktör arasında duygu, bilgi, düşünce alışverişinin gerçekleşmesi demektir (Işık, 2017: 1).

Konuşmacı olan öğretmen dersi anlatma durumunda, kazandırması gereken kazanımlar amacı, dinleyici olan öğrenci (alıcı) de mesajı çözümler. Aynı mesaja farklı öğretmenler farklı anlamlar yükleyebilir. Aynı mesajı birkaç öğrenci çözümleremeyebilir, farklı farklı anlayabilir, tıpkı aynı kazanımı farklı öğretmenlerin farklı farklı ifade ettikleri ve kazandırmaya çalıştıkları gibi. Aynı dili konuşan, ayrıca aynı sözü söyleyen öğretmenler farklı da anlaşılabilir.

İnsan iletişimi sadece sözcüklerle olmamaktadır. İnsanlar bedenlerinin bütünüyle iletişim kurmaktadır. Beden dili jestler, mimikler, oturuş, duruş, gibi bedenin çeşitli hareketleriyle iletişim olmaktadır. İnsanlar arası iletişimde bedenin hareketlerinin kullanılmasına sözsüz mesajlar denir. Sözsüz mesajlarla yapılan bu anlatım biçimine de sözsüz iletişim denir. Sözsüz iletişim olarak ifade edilen beden dili konuşmayı bir başka ifadeyle sözlü iletişimi desteklemek ve pekiştirmek amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Işık, 2017: 44).

İletişimde kullanılan beden diline, mimik gibi sözlü olmayan iletişim biçimi eşlik etmektedir. Bu durumda etkili olan öğretmenin beden dili, mimikleri ve jestleridir. Öğretmenin ses tonu da önemlidir. Yüksek ses, bağırarak konuşma, alçak ses, yumuşak ses ve davranışların, mimiklerin ahengi bir bütün olarak karşıdaki bireyin, öğrencinin algılamasını etkilemektedir.

Sözlü ve sözsüz dil her ne kadar uyum içinde olması gerekse de bazen bunun gerçekleşmediği durumlar da söz konusu olabilmektedir. Kişi doğruyu söylemediğinde ya da söylemek istediğini dile getiremediğinde bazen bunları istem dışı beden dili ve mimikleriyle de anlatabilmektedir (Uzuntaş, 2013). Öğretmenin söylemek istediğini alıcı durumunda olan öğrenci doğru şekilde anlayamadığında, söylediği söz ile beden dili uyum içinde olmadığına, öğretmen söylemek istediğini dile getiremediğinde, bunları istem dışı beden dili ya da mimikleriyle dile getirdiğinde iletişim tam olarak yerine gelmemektedir.

Bu nedenle esas kazandırılmak istenen davranışlar kazandırılmamaktadır. Örnek olarak sigara içmenin sağlığa zararlı olduğunu anlatan bir öğretmen, sigara içerken öğrencileri tarafından görülürse, yalan söylediği, sigara içmekten hoşlandığı, sağlığa zararlı olmadığı iletişimi, beden dili ve mimikleriyle öğrencisine kazandırabilir. Öğretmen doğruyu söylememekte, sigara içerken sergilediği el kol hareketleri, sigara içerken gösterdiği rahat davranışlar, oturma ayakta durma ve mimikler ağızdan sigara dumanını çekerek çıkarma mimikleri sergilediğinde söylediği ve bütünlük içinde olması gereken davranış ve mimikler tam tersi olmaktadır. Söz ile davranış ve mimikler bütünlük oluşturmamaktadır.

2.3. Eğitim ve İletişim

Çağımızda bütün toplumlarda eğitim çok önemli bir olgu olarak, gittikçe artan bir öneme sahiptir. Aileler çocuklarının temel eğitimlerine özellikle bir önem vermektedirler. İyi bir eğitim ve öğrenme sağlayabilmek için ve çocuklarının hayatlarını daha çok verimli hale getirebilmek için iyi öğretmenler ve okullar seçmeye çalışmaktadırlar. Ancak, bu beklentiler her zaman istenilen oranda karşılanamamaktadır. Çünkü öğretmenler ile öğrenciler, öğretmenler ile veliler, öğretmenlerle öğretmenler ve öğretmenler ile sosyal çevresi arasındaki iletişim

biçiminde bazı farklı tutumlar ya da çatışmalar yaşanabilmektedir. Bu iletişim çatışmalarının, bir kısmı iletişim kurmada bilgi eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle önce bilgi eksikliği giderilmeli ve bilgi varlığı uygulamaya konulmalıdır. Bilginin varlığı iletişimi etkin hale getirmelidir. İletişimde bilginin varlığı ile kazandırılmak ve kazanılmak istenen beceri önemli bir rol oynamaktadır.

Bir becerinin kazanımı, hem teorik alt yapı hem de uygulama gerektirir. Bu nedenle temel bir iletişim bilgisi, etkili iletişim becerisi için bir ön şarttır. İletişim becerisi kazanmak için de temel bazı bilgilere ihtiyaç vardır. Bilgiyi kullanabilmek için ise, öğretmenini etkili bir iletişim becerisine sahip olması gereklidir. Birçok şeyi anlamak ya da iletişim çatışmalarının ortaya çıkmasının önemli nedenlerinden biri olan bir şeyi anlayamamak veya yanlış anlamak, bireyin algılama biçimine bağlıdır. İletişimde çok önemli bir faktör olan algılama biçimi çeşitlendirilebilir ve bir olaya farklı açılardan bakma öğrenilebilir ve öğretilebilir. Bu becerilerin kazanılmasına yönelik çalışmalar için alıştırmalar örnekleri ve materyale ihtiyaç vardır (Uzuntaş, 2013). Bu problemlerden yola çıkan çalışmanın amacı, bilginin yanı sıra etkili iletişim becerisi kazanılmasına dönük sorular sormak iletişim için önemli olan ve materyallerin kullanımı ile ilgili bilgi almaktır.

Öğrencilerin üzerinde kitle iletişim araçlarının endüstrileşmiş birey yolunda olan öğrencilerin düşünemez hale getirmesi beklenmektedir. Ancak yeni öğrenme metodlarının öğrencilerin öğrenme şekillerini anlamak istemeyen öğretmenlerin iletişim kurmakta zorlanmaları ve kısa yoldan kitle iletişim araçlarına sınırlama getirmeleri üzerine ters bir tepkinin olduğu da gözlenmektedir. Öğrencileri ile iletişim kurma şekilleri sadece sınıfta kalan öğretmenlerin bu durumu ailelere şikâyet etmesi ve onlardan da kitle iletişim araçlarını yasaklama konusunda yardım istemesi de bir ironidir.

Bu çelişkilerin çözümü için disiplinler arası çalışmalar gerçekleştirmelidir. Ancak ülkemizde disiplinler arası çalışma amacını gerçekleştiren ve iletişimde kullanan öğretmenlerin azlığı dikkat çekici olabilir. Matematiğin, tarihin, Türkçe'nin ve diğer derslerin öğretiminde kullanılmayan televizyon, bilgisayar, telefon gibi kitle iletişim araçlarının yararlı bir şekilde öğrencilerin öğretimine sunulmaması hatta yasaklanması da 21. Yüzyıl öğrenme ortamlarına da ters düşmektedir.

Bu nedenlerden dolayı 21. Yüzyıl'da öğrencilerin algılarının farklılaşması, sosyal çevrelerinde akranlarının oyunlarının bilgi seviyelerinin farklılaşması, velilerin çocuklarıyla öğretmenlerinin daha çok ilgilenmelerini istemelerine sebep olmuştur. Bazı velilerin çocuklarını çevrelerindeki olaylara bakış açılarını değerlendirerek çocuklarının daha zeki olduklarını düşünmelerine ve öğretmenlerini bu konuda eleştirmelerine sebep olmuştur.

Öğrencilerin bilgisayar telefon tablet gibi hem bilgiye hem de sosyal alanlara ulaşımını kolaylaştıran ürünlerle vakit geçirmesi, öğrencilerin algılamalarını farklılaştırmıştır. Bu farklılığı ortadan kaldırmak için öğretmenlerin kullandıkları materyal, bilgi birikimi, duygusal yaklaşım, öğrencilerin dikkatini çekecek şekilde derslerde iletişim kurarak öğrencilere ulaşımını kolaylaştırmaya yönelik olmalıdır.

2.4. Öğretmen ve İletişim

Bir öğretmen, her şeyden önce öğrencilerine bilgi kazandırmayı ve bu bilgilerden daha yeni bilgiler elde etmesini hedefleyen kişidir. Öğretmen, öğrencilerinin bilgidan yeni bilgiler elde etme yollarını anlatırken, aynı zamanda bilgisayar ve telefon gibi teknolojik aletlerden de araştırma yollarını, bilgiyi elde etme ve yorumlamayı da öğretmelidir. Bu materyallerin kullanımını sağlamak yol ve yöntem öğretmek için kullanılan iletişim de önemlidir.

Öğretmen, en temel anlamıyla, eğitim ve öğretim işinin nicelik ve niteliğini planlayan, uygulamayı yürüten ve öğrencileri değerlendiren kişidir (Ergün, 1999: 61). Öğretmen aynı zamanda öğrencilerinde bilgi ve becerilere yönelik ilgi ve istek uyandıran, onlara bilgiye ulaşma yollarını gösteren ve edindikleri bilgileri nasıl kullanacaklarını öğreten kişi olarak bilinmektedir (Karataş ve Çakan, 2018: 837).

İletişim akademik bilgilerin aktarılmasında, öğretilmesinde istenen hedefe ulaşılmasında önemlidir. Öğretmenin öğrencileriyle, öğretmen öğretmenlerle, okul müdürüyle çevresiyle olan iletişiminin olumlu olumsuz olması öğrenci ile iletişim önemli rol oynar. Anlatabilmek ve anlayabilmek, anlaşabilmenin temel anahtarlarıdır. Birçok şeyi anlamamız ya da iletişim çatışmalarının ortaya çıkmasının önemli nedenlerinden olan bir şeyi anlayamamamız veya yanlış anlamamız algılama biçimine bağlıdır (Uzuntaş, 2013).

Öğretmenlerin mesleki hayatlarında karşılaştıkları bazı olumsuz durumlar mesleklerinin icrasını güçleştirmektedir. Bu sorunların başında okulun fiziki yapısı, çevrenin koşulları, sınıf yönetimi, öğrencilerin eğitim öğretime hazır bulunuluş düzeyleri, paydaşlarla ve çevreyle ilişkiler gibi konular gelmektedir. Öğretmenlik mesleğinin toplum içindeki itibarını kaybetmesi, ilgili makamların öğretmen sorunlarına duyarsız kalması, görev yapılan yerdeki halkın ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı, öğretmene yönelik politikaların tutarsızlığı, öğretmen üzerindeki veli ve toplum baskısı, öğretmenin gösterdiği gayretin veli ve toplum tarafından yeterince desteklenmemesi ve takdir edilmemesi gibi sorunlar da bulunmaktadır (Karataş ve Çakan, 2018).

Bu olumsuz tutum ve davranışlar, koşullar altında öğretmenin öğrencilerine karşı gösterdiği tutum ve davranışlar öğretmenin öğrencileri ile iletişim şeklini de etkilemektedir. Özellikle kırsalda var olan coğrafi, demografik, ekonomik ve sosyokültürel dezavantajların, kırsaldaki eğitim – öğretim sürecinin olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir (Karataş ve Çakan 2018: 838). Eğitim ve öğretimi olumsuz etkileyen iletişim ve öğretmenin anlatmak istediğini bu olumsuz koşullar altında anlatamaması, yeterli derecede iletişim kuramamasını etkilemektedir. İletişim sınıf yönetiminde, öğrenciye kazandırılması gereken kazanımlarda, dersi anlatma esnasında izlenen yöntem olmalıdır.

Öğretmenin sınıf yönetim becerileri, dersi anlatma ve sunma becerileri, öğrencinin öğretmeni dinleme yetisi yine öğretmenin öğrenciyi dinleme yetisi, öğretmenin beden dilini kullanması, öğretmenin dile hâkim olması, iletişimde önemlidir. Hâkim olunan sınıfta iletişim ile sınıf yönetimi ve sınıfı kontrol önemlidir. İletişim, kontrol aşamasında olgunluk safhası olarak yorumlanır ve bütün bilim dallarının bu bebeklik (anlama), çocukluk (açıklama), gençlik (öngörü) ve olgunluk (kontrol) aşamalarını geçerek geliştiği kabul edilir (Yüksel, 2013: 3).

Öğrencilerin çağımızın iletişim çağında iletişimi kullanma şekli aktif olarak izledikleri bilgisayar tablet ve televizyonunu konuşma dili, hareketi, davranış ve davranış kalıplarının iletişim biçiminde etkili olduğu bilinmektedir. Kullanımlar ve doyumlar kuramına göre, iletişim araştırmalarına “aktif izleyici” tezini getirmiştir. Buna göre insanlar basit bir biçimde davranmak yerine, çevrelerine etkide bulunan aktif özneler

olarak kabul edilir. Bu özneler, etkinlikleri seçme yolları arasından amaçlarına uygun tercihler yapma gücüne sahiptirler. Kitle iletişim araçları da dünyanın seyredildiği mercekler olarak görülür. Bu merceklerle kişiler, dünyanın kendilerine özgü anlamlarını oluştururlar (Uzun, 2013: 86).

Buradan hareketle öğrenci aktif izleyici, öğretmenin hareketi etkide bulunan aktif öznedir. Öğrenci kendi yaşadığı çevre aile ve okul çevresinde zamanda ve mekânda ilerlerken amaçlarına uygun tercihler yaparak kendi enformasyonunu oluşturur. Eğitim ortamını düşünürsek öğrenci öğretmeni izleyerek yaşamdan çıkardığı anlamı oluşturur yani öğrenci kendi enformasyonunu oluşturur. Öğrenci de öğretmenden aldığı bilgi, birikim ve iletişim ile çevresinden aldığı enformasyonu birleştirerek kendi kullanım ve doyum noktasına ulaşmalıdır.

Öğrencilerin medyada izledikleri drama, hikâyeleştirme, hızlı ve hareketli oyunlar, çocukların davranış ve çevresi ile olan iletişimini etkilemektedir. Öğrenciler için sınıflarda kullanılan hikâye yazma, film izleme, çocuklar için dergi çıkartma gibi bireyselde yapılabilen, dramada sosyal (akran arasında) yapılabilen içerikler bulunmaktadır. Daha çok içe kapanık görünen ve sosyalleşmesi istenen öğrencilerin sınıf içerisinde hikâyeler yazarak, drama gösterilerinde rol verilerek sosyalleşmesi sağlanabilir. İçe kapanık olan öğrencilerde bulunan hayali ve duygusal içerik sınıf ortamında öğretmenin o öğrencilerle iyi bir iletişim kurarak bu özelliklerini ortaya çıkarmasına sebep olur.

Şimşeker (2005)'in Türkiye'nin farklı illerinde lider, yardımcı/arkadaş ve anlayışlı öğretmen davranışları ile öğrencilerin matematiğe karşı tutumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuş ve bu öğretmenlerin öğrencilerinin matematik dersinde daha başarılı olduğunu belirlemiştir. Yine aynı çalışmada belirsiz, memnuniyetsiz, nasihat verici ve katı/disiplinli öğretmen davranışları ile öğrencilerin matematiğe karşı tutumları arasında negatif bir ilişki bulunmuş ve bu öğretmenlerin öğrencilerinin matematik başarısının diğer öğrencilere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesi bir üst aşamaya geçmesi için okullarda ders olarak okutulan beden eğitimi, müzik, resim/görsel sanatlar dersleri öğretmenlerinin iletişim becerileri ile öğrencilerin kazanması gereken kazanımları vermeleri önemlidir.

Beden eğitimi, müzik ve resim/görsel sanatlar dersleri öğrencilerin bedensel, zihinsel ve duygusal gelişimlerine en çok katkı sağlayan derslerdir. Öğrencilerin gelişimlerini öğrenmelerini, istendik davranış değiştirme şeklinde etkileyen iletişim, öğretmenlerin öğrencilerinin sosyal, duygusal, yetenek, becerilerini geliştirmeleriyle önem kazanmaktadır.

Bu bağlamda istendik yönde davranış değiştirme süreci olan öğrenme aynı zamanda bir iletişim süreci olduğundan ve bu iletişim sürecindeki etkililik düzeyi iletişime giren tarafların iletişim becerileriyle ilişkili olduğundan, bu dersleri yürüten öğretmenlerin iletişim becerilerinin ne düzeyde olduğunun ortaya konulması önemli görülmüştür

Öğrencilerin yeteneklerinin gelişmesi bir üst aşamaya geçmesi için okullarda ders olarak okutulan beden eğitimi, müzik, resim/görsel sanatlar dersleri öğretmenlerinin iletişim becerileri ile öğrencilerinin kazanması gereken kazanımları vermeleri önemlidir.

2.5. Öğretmen-Öğrenci İletişimi

Eğitim-Öğretim sisteminde, öğrenciye dair olumlu geri bildirimler alabilmek için, önce “iletişim” sürecini iyi bilmek gerekir. Çünkü araştırmalar, olumlu bir öğretmen-öğrenci ilişkisinin etkili öğretimin en önemli koşullarından biri olduğunu ortaya koymaktadır (İpek ve Terzi, 2010). Sınıfın içinde eğitim öğretim gerçekleşirken öğretmen ve öğrenciler birbirleriyle sözel ve sözel olmayacak şekilde yani hareket ve mimiklerle iletişimde bulunmaktadırlar. Okul, sınıf ortamında ve okul ve sınıf ortamının dışında iletişimin anlaşılması gerekmektedir.

Sınıf ortamında iletişim sadece bir öğrenciye yönelik olmamaktadır. Bir öğrenci için verilen mesajlar, diğer öğrenciler için etkili olabilmektedir. Öğrenci-öğrenci arasında da etkileşim söz konusu olmaktadır. Birçok duygu ve düşünce aynı anda harekete geçmekte ve dersin işleniş biçimini etkilemektedir. Bu kadar yoğun hareketliliğin yaşandığı sınıf ortamında her zaman öğretmenin gönderdiği mesajlar doğru algılanamayabilir ve sık sık yanlış anlaşılabilir yaşanabilir.

İletişim, ne söyleyeceğimizi bilmek, bunu ne zaman, nerede ve nasıl söyleyeceğimize karar verebilmektir. İletişim becerilerinden, kendini tanımak, kendini doğru ifade

edebilmek, karşımızdaki kişiyi ilgiyle dinlemek, empati kurabilmek yani kendimizi karşımızdaki kişinin yerine koymak ve neler hissettiğini anlamaya çalışmak, karşımızdaki kişiyi dinlerken hoşgörölü ve önyargısız davranabilmek, olumlu eleştiri yapabilmek, olumsuz ve karşımızdakinin kişiliğine yönelik eleştirilerden kaçınmak, karşı taraftan gelen olumlu eleştirilere açık olmak, beden dilini iyi kullanabilmek, sözsüz mesajları doğru algılayabilmek, karşımızdaki kişiyle göz kontağı kurabilmek ve konuşma şeklimize ve ses tonumuza dikkat etmeyi bunlar arasında sayabiliriz.

Etkili iletişim insanların mesleki yaşamlarında sorunları çözmelerine yardımcı olurken kişisel yaşamlarında da ilişkilerini iyileştirmelerine ve sürdürmelerine yardımcı olur (Küçük, 2012). Etkili bir öğretmen-öğrenci iletişimi kurabilmek için öğrencilerin akademik gereksinimlerinin yanı sıra duygusal ve sosyal gereksinimlerine de dikkat edilmelidir. Öğretmen öğrencilerine bilgi, beceri ve istendik davranışlar kazandırmanın yanı sıra onlara sevgi, saygı, mutluluk, bağlılık, hoşgörü, arkadaşlık, iyi geçinme, disiplin, düzen, kurallara uyma gibi kavramları da kazandırmalıdır. Öğretmenlerin bu kavramları kazandırırken öğrenci ile işbirliği yapması, güvene dayalı bir ilişki kurması ve daha da önemlisi katı, öğrenciyi kaygıya sürükleyen davranışlardan uzak durarak esnek bir tavır sergilemesi gerekmektedir.

Bunun yanı sıra öğretmenlerin, öğrencilerle kurulan sağlıklı iletişimi kaybetmemek için, iletişim engellerinden uzak durması yani öğrencilere emir verme, tehdit etme, notla tehdit etme, gözdağı verme, ahlak dersi verme, öğüt verme, nutuk çekme, yargılama, olumsuz eleştiride bulunma, suçlama, gerçek durumla örtüşmeyen övgüde bulunma, ad takma, alay etme, utandırma, köşeye sıkıştırma, tanı koyma, konuyu saptırma, diğer öğrencilerle karşılaştırma, göz teması kurmadan konuşma, dinlerken başka işlerle uğraşma gibi davranışları sergilememesi son derece önemlidir. Bu tür davranışlardan uzak durmak, iletişimi olumlu yönde etkilemektedir.

Öğretmen ve öğrenci iletişimini, öğretmenin olumsuz tutum ve davranışlarının yanında 21. Yüzyılda öğrencinin iletişim araçlarını kullanması da etkilemektedir. Okul bağımlılığının alternatifi hiç de kaynakların insanların öğrenmesini “sağlayan” yeni araçlara yatırılması değildir, tersine insanla çevresi arasında yeni bir tür eğitsel ilişki yaratmaktır. Bu türü beslemek için yeni yetişenlere yönelik tutumların, eldeki öğrenim

araçlarının ve gündelik yaşamın yapı ve niteliğinin de aynı süreç içinde değişmesi gerekmektedir(İllich, 1985).

Sonuç olarak, öğretmenin öğrenci ile iyi iletişim kurması, öğrencinin derse etkin katılımını sağlayacaktır. Öğretmenin ilgisini, sevgisini ve kurulan olumlu iletişimi kaybetmek istemeyen öğrenci, örnek davranışlar sergilemeye başlayacaktır. Öğrencilerimizde var olan potansiyeli ortaya çıkarabilmek, hayal güçlerini harekete geçirebilmek, karşılına çıkan fırsatları değerlendirmelerini sağlayabilmek olumlu iletişimin biz eğitimcilere kazandırdıkları olacaktır.

2.6. Öğretmen-Veli İletişimi

Çocuklarıyla ilk iletişim kuran ve onları hayata hazırlayan kişiler anne babaları yani velileridir. Sokrates'in dediği gibi “Çocukların ilk ve en etkili öğretmenleri anne babalarıdır” (Çalışkan ve Ayık, 2015). Eğitim hayatına başladığı zamandan itibaren aileler, çocuklarına destek olmak isterler. Bu konudaki ailelerin ilgi derecesi günümüzde geçmiş yıllara göre daha da arttırmıştır. Okullarda verilen eğitimin evde de devam etmesi amaçlanmalıdır. Bu yüzden okulöncesi eğitim programı hazırlanırken sadece çocuk değil, ailesi eğitim ve öğretim programı içinde düşünülmelidir. 15. Milli Eğitim Şurası'nda alınan “Aile Katılım Programları” ve “Ana-Baba Okulları”nın aileyi eğitim ve öğretime katkıda bulunması gerektiğini belirtmektedir.

Okul hayatına yeni başlayan ve ailelerinden ilk defa ayrılmış olan çocukların kazanımlarının yerine getirilebilmesi için ailelerinden tam anlamıyla ayrı düşünülemez olmuştur. Böylece okul ve aile işbirliği içinde olmalıdır. Aile bireyleri hem bu durumdan hoşnut olmakta hem de çocukları ile yapabilecekleri ortak etkinlik programlarını öğrenmektedirler. Öğrencilerin olumlu destek ve etki ile okula girmeleri okulun iş başarısını ve öğretmen performansını arttıracak gibi onu etkili de kılacaktır (Aktaran: Hatipoğlu ve Kavas, 2016).

Ülkemizde yeni eğitim sistemi ile eğitime ailelerin de katılması olgusu iletişim noktasında aile, öğretmen, okul arasında problemlere yol açmaktadır. Bu problemler bazı zamanlarda görmezden geliniyor. Bu problemlerden biri olan ailenin eğitim

sürecine katılımı öğrencinin gelişimi ve akademik başarısını arttırmaktadır. Öğrencinin okuldaki gelişimi ailenin eğitime verdiği önem ile ilişkilidir (Kolay, 2004). Ailenin eğitime katılım düzeyi beklenen seviyede değildir.

Aileler eğitim kurumlarının çocukları ile nasıl ve ne kadar ilgilendikleri yönüne bakmaktadırlar. Ailelerin de eğitim kurumları ile öğretim konusunda okul faaliyetlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirmeleri için okul ile sürekli ve düzenli ilişkiler kurmalıdırlar. Böylece ailelerin eğitim kurumları ile düzenli bir şekilde iletişim halinde olmaları gerekmektedir. Toplum içinde ve topluma açık olan eğitim kurumları, eğitim-öğretim faaliyetlerini başarılı bir şekilde yürütmeleri için içinde bulunduğu çevreyle sürekli ve düzenli ilişkiler geliştirmeli ve çevresiyle iletişim halinde olması gerekmektedir. Eğitim kurumlarında, öğretmen, veli ve öğrencilerin alınacak kararlara katılımının sağlanması, eğitim kurumunun verimliliğini ve etkinliğini artırmada çok önemlidir (Hatipoğlu ve Kavas, 2016).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nicel araştırmada yöntemlerinden genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama (survey) araştırmaları bir grubun belirli yön ve özelliklerini belirlemeye yönelik verilerin toplanmasını hedefleyen çalışmalardır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018:184). Anketle yapılmış olan tarama (survey) modeli, var olan durumu olduğu gibi ortaya koymayı temel alır (Ekiz, 2015: 117; Karasar, 2016: 109). Bu sebeptendir ki istatistiki veriler sağlayabilmede bu araştırma için anket önemli bir araçtır (Arseven, 2001:121). Bu gerekçeyle araştırma için bir ölçek hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçek için ilgili alan ve literatür taraması yapılmıştır. Ölçek hazırlanırken hem ilkokul öğretmenlerinin görüşleri alınmış hem de Gazi ve Düzce Üniversitesinden biri alan eğitimcisi, diğeri istatistik çalışmaları olan iki uzmandan görüş alınmıştır.

Araştırmada, 2018-2019 eğitim-öğretim döneminde Sakarya ilindeki ilkokullarda tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Eğitimde öğretmen öğrenci iletişimini öğretmen görüşlerine göre belirlemek için ölçek soruları oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçek, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün onayına sunulmuştur. Etik kuruldan onay alınmıştır. Bu aşamadan sonra, Milli Eğitim Bakanlığı, Sakarya İli Milli Eğitim Müdürlüğü'nden okullara uygulama için gerekli izinler alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra uygulanmıştır.

3. 2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Sakarya İli'nde anketin uygulandığı 2018 yılında (Sakarya MEM, 2018) toplam 271 ilkokul içerisinde 30 ilkokul örneklem olarak alınmıştır. Bu ilkokullarda çalışan 3.078 öğretmen içerisinde 596 sınıf öğretmeni ve branş öğretmeni gönüllü olarak ankete katılmıştır. Çalışma grubunun sayısının belirlenmesinde Tavşancıl (2002), Comrey ve Lee'nin (1992) faktör analizi için verdiği ölçütler dikkate alınmıştır. Tavşancıl (2002), çalışma grubu büyüklüğünün ölçekteki madde sayısının en azından 5 katı olması gerektiğini belirtmiştir. Comrey ve

Lee (1992) ise faktör analizi yapılacak bir çalışma grubunun büyüklük ölçütü; “50” çok kötü, “100” kötü, “200” orta, “300” iyi, “500” çok iyi ve “1000 ve fazlası” mükemmel olarak belirtilmiştir. Çalışma grubuna ait demografik veriler tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik ve Mesleki Bilgilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Alt değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	391	65,8
	Erkek	203	34,2
Eğitim düzeyi	Ön Lisans	49	8,2
	Lisans	492	82,8
	Yüksek Lisans	53	8,9
Mesleki kıdem	1-5	157	26,4
	6-10	107	18,0
	11-15	96	16,2
	16-20	82	13,8
	21 ve üzeri	152	25,6
Okulun yerleşim yeri türü	İlçe	282	47,5
	İl	312	52,5
Medeni durum	Evli	442	74,4
	Bekâr	152	25,6

Eşiniz öğretmen mi?	Evet	174	39,4
	Hayır	268	60,6

Bu tabloda görüldüğü gibi, anketlere cevap veren öğretmenlerin %65,8'i kadın öğretmen, %34,2'si erkek öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %8,2'si ön lisans mezunu, %82,8'i lisans mezunu, %8,9'u yüksek lisans mezunudur. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %26,4'ü 1-5 yıldır görev yapmakta, %18'i 6-10 yıldır görev yapmakta, %16,2'si 11-15 yıldır görev yapmakta, %13,8'i 16-20 yıldır görev yapmakta, %25,6'sı 21 ve üzeri yıldır görev yapmaktadır ve %47,5'i ilçede görev yaparken, %52,5'i ilde görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %74,4'ü evli, %25,6'sı bekâr, evli öğretmenlerin %39,4'ünün eşi de öğretmendir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'de 2006-2016 yılları arasında yayınlanan ölçek geliştirme çalışmalarını açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizinin (DFA) kullanımı bakımından incelemektir. Bu kapsamda, yapılan çalışmaların yıllara ve kullanılan faktör analizi türüne göre nasıl bir dağılım gösterdiği, her iki analiz yöntemi için varsayımların sağlanma durumları ile açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının makalelere göre nasıl bir dağılım gösterdiği incelenmiştir. Böylece, teorik olarak sıkça değinilen AFA ve DFA'nın pratikte nasıl uygulandığına yönelik önemli bulguların elde edilmesi amaçlanmıştır. DFA, bazı ölçütler doğrultusunda açımlayıcı yöntemin iddia ettiği modeli sınamayı ve modelin uygunluğunu test etmeyi amaçlamaktadır (Şimşek, 2007).

3.4. Açımlayıcı Faktör Analizinin Sonuçları

Tablo 2. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Açıkladığı varyans
14. Öğrenciler, sınıfta kendilerini derse katılıyor hissetmezler	,473				
16. Öğretmen, dersi sınıftaki az sayıda (üç-beş) öğrenciyle işler	,598				
17. Öğretmenin, öğrencilerle iletişim (anlaşma) problemi vardır	,509				
19. Öğrenciler, öğretmene soru sormaya, cevap vermeye çekinirler	,580				
20. Öğretmenin, öğrencilerle iletişimi ve ilişkileri iyidir	,535				
21. Ders, öğrencilere zevkli gelir ve zaman çabuk geçer	,502				23,51
22. Ders, öğrencilere sıkıcı gelir ve bitmek bilmez	,542				
24. Öğretmen, öğrenci sorunlarına yardımcı olmayı sevmez	,495				
25. Öğrenciler, öğretmenin kendisine çekinmeden soru sorar ve cevap verir	,525				
26. Öğretmen, öğrencileri öğrenmeye ve araştırma yapmaya teşvik etmez	,525				

35. Öğretmenin öğrenci ile iletişimi, öğrencilere dersi sevdirebilir	,614	
37. Öğretmenin öğrenci ile iletişimi, öğrencilere okulu sevdirebilir	,555	
38. Öğretmenin öğrenci ile iletişimi, öğrencinin okula karşı tutumunda etkili değildir	,558	
39. Öğrenciyle iyi bir iletişim öğretmene mesleğini sevdirebilir	,548	
2. Öğretmen, öğrencilerin dikkatini canlı tutmak için çaba harcar	,697	
5. Öğretmen, sınıfı canlı ve neşeli tutmada öğrencilerden yararlanır	,499	
7. Öğretmen, yaşamından bazen örnekler ve anekdotlar anlatır	,552	
9. Öğretmen, öğrencilerin derse katılımını ön planda tutar	,466	
		21,63
12. Öğretmen, öğrencilerinin derse katılımını teşvik eder	,410	
13. Öğretmen, sınıftaki bütün öğrencileriyle ilgilenir ve soru sorar	,436	
15. Öğretmen, sosyaldır ve öğrencilerle konuşmayı sever	,623	
18. Öğretmen, öğrencilere derste/tenefüste yardım etmeyi sever	,546	

1. Öğretmen derste kullanacağı yöntemi, materyali vd öğrencilerle belirler	,598	
4. Öğretmen, öğretilecek konuları öğrencilerle birlikte belirler	,684	9,33
36. Öğretmenin öğrenci ile iletişimi, öğrencilerin derslere karşı tutumlarını etkilemez	,441	
27. Veliler, çocuklarıyla ilgili olarak görüşmek için okula gelirler	,343	
29. Çocukları ile ilgili görüşme isteği en çok aileden geliyor	,741	
30. Çocukları ile ilgili aileyle görüşme isteği en çok okuldan geliyor	,635	8,28
31. Çocukları ile ilgili aileyle görüşme isteği en çok öğretmenden gelir	,713	
Toplam açıklanan varyans		62,76

Öğretmenlerin öğrencileri ve velileri hakkındaki düşüncelerini öğrenmek ve iletişim düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan 40 soru önce, 268 kişilik kontrol grubuna uygulanmış ve elde edilen verilere açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin 3, 6, 8, 10, 11, 23, 28, 32, 33, 34 ve 40 numaralı maddelerin faktör yükü kabul edilebilir en düşük faktör yükü olan 0,30'un (Çokluk ve diğ, 2010) altında kaldığından dolayı ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddeler çıkarıldıktan sonra yapılan faktör analizi sonucunda Kaise-Mayer-Oklin (KMO) değeri ,868 olarak

bulunmuştur. KMO değeri örneklem büyüklüğünün yeterliliği ifade etmektedir. Bu değerin ,800 üzerinde olması örneklem büyüklüğünün faktör analizi için mükemmel düzeyde olduğunu göstermektedir (Aksu ve diğ 2017). Bartlett's test değerinin 2163 olarak istatistiksel açıdan anlamlı bulunduğu tespit edilmiştir. Bu değerin anlamlı olması ölçeğin faktörlere ayrılabilceğini göstermektedir (Altunışık ve diğ 2007). Yapılan faktör analizinde ölçeğin 4 ayrı faktörde olduğu tespit edilmiştir. Faktör 1'in (öğrencilerle iletişim) açıkladığı varyans 23,31, Faktör 2'nin (öğrencilerin derse ilgisi ve katılımı) açıkladığı varyans 21,63, Faktör 3'ün (öğrenci tutumu) açıkladığı varyans 9,33, Faktör 4'ün (velilerle iletişim) açıkladığı varyans 8,28 ve ölçeğin tamamının açıkladığı varyans 62,76'dır.

Tablo 3. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Alt boyutlar	Madde sayısı	Cronbach's Alpha
Öğrencilerle iletişim	14	,832
Öğrencinin derse ilgili ve katılımı	8	,752
Öğrenci tutumu	3	,706
Velilerle iletişim	4	,835

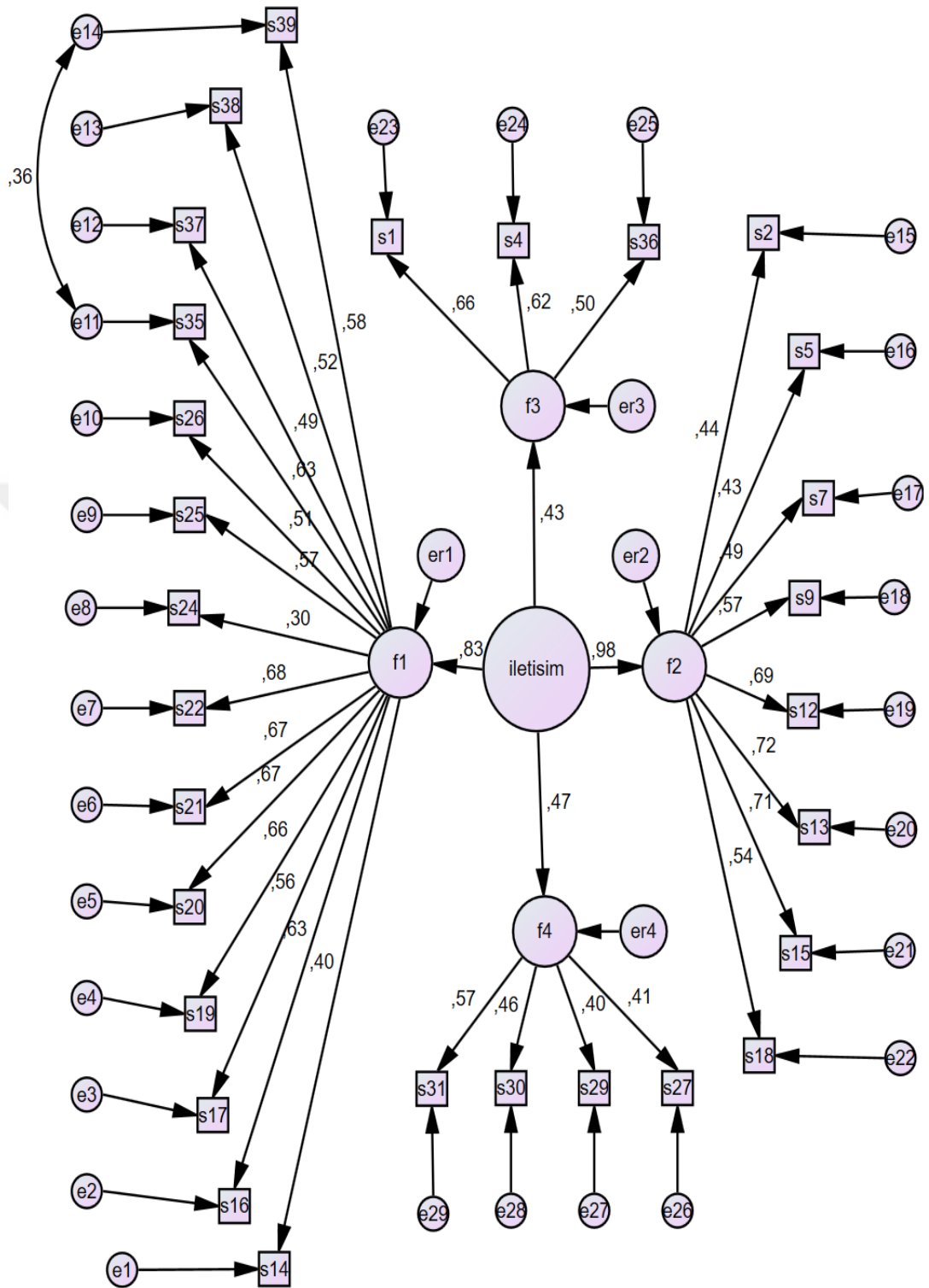
Tablo 3. incelendiğinde, öğrencilerle iletişim alt boyut ile velilerle iletişim alt boyutunun yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu, öğrencilerin derse ilgi ve katılımı ile öğrenci tutumu alt boyutunun orta düzeyin üzerinde güvenilirliğe sahip olduğu görülmektedir (Özdamar, 2013: 555).

Tablo 4. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeğine İlişkin Madde Analizi Sonuçları

Madde no	Madde toplam korelasyonu	t (Üst%27 – Alt%27)	p (Üst%27 – Alt%27)
Madde 1	,639	-3,724	,000
Madde 2	,577	-6,447	,000
Madde 4	,657	-1,811	,042
Madde 5	,494	-5,463	,000
Madde 7	,589	-5,868	,000
Madde 9	,568	-8,827	,000
Madde 12	,560	-12,433	,000
Madde 13	,502	-9,361	,000
Madde 14	,527	-8,447	,000
Madde 15	,479	-10,802	,000
Madde 16	,680	-8,565	,000
Madde 17	,646	-8,955	,000
Madde 18	,607	-7,746	,000
Madde 19	,563	-9,514	,000
Madde 20	,682	-11,599	,000
Madde 21	,580	-11,457	,000

Madde 22	,563	-11,805	,000
Madde 24	,521	-3,779	,000
Madde 25	,561	-8,412	,000
Madde 26	,511	-11,259	,000
Madde 27	,636	-8,008	,000
Madde 29	,638	-3,181	,002
Madde 30	,579	-3,461	,001
Madde 31	,533	-1,672	,017
Madde 35	,687	-13,910	,000
Madde 36	,580	2,564	,011
Madde 37	,563	-11,086	,000
Madde 38	,521	-7,814	,000
Madde 39	,561	-9,859	,000

Tablo 4. incelendiğinde, faktör analizine dâhil edilen 29 maddenin alt ve üst %27'lik gruplar arasında anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Ölçek maddelerine ilişkin madde toplam korelasyon değerleri incelendiğinde, madde toplam korelasyon değerlerinin ,479 ile ,687 arasında değiştiği görülmektedir Madde toplam korelasyon değerlerinin ,400 üzerinde olmasının faktör analizi için uygun olduğu ifade edilmektedir (Watson ve diğ, 2002).

Şekil 1. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi Şeması

Faktör 1 (öğrencilerle iletişim) alt boyutunun faktör yükleri ,30 ile ,68 arasında değişmekte, Faktör 2 (öğrencinin derse ilgisi ve katılımı) alt boyutunun faktör yükleri ,43 ile ,72 arasında değişmekte, Faktör 3 (öğrenci tutumu) alt boyutunun faktör yükleri ,50 ile ,66 arasında değişmekte, Faktör 4 (velilerle iletişim) alt boyutunun faktör yükleri ,40 ile ,57 arasında değişmektedir.

Tablo 5. Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Uyum İndekslerinin Değerlendirilmesi

Ki- Kare/sd	SRMR	GFI	AGFI	NFI	RMSEA	CFI	RMR
3,215	,024	,990	,941	,992	,083	,995	,012

Kabul edilebilir değerler: Ki-kare/sd \leq 5, RMSEA \leq 0,09, GFI \geq 0,90, RMR \leq 5 (Özdamar, 2013), NFI \geq 0,90, CFI \geq 0,90, AGFI \geq 0,85), SRMR \leq 0,10 (Bayram, 2016)

Uyum indeksi değerleri incelendiğinde, varyans-kovaryans matrisinin uyumunu ölçen Ki-kare/sd değerinin kabul edilebilir değer Aralığında 3,215 olduğu, standardize edilmiş kalıntıların ortalama karekökü (SRMR) değerinin kabul edilebilir değer Aralığında, 024 olduğu, uyum iyiliği indeksi (GFI) değerinin kabul edilebilir değer Aralığında, 990 olduğu, düzeltilmiş uyum iyiliği indeksi (AGFI) değerinin kabul edilebilir değer Aralığında, 941 olduğu, normlandırılmış uyum indeksi (NFI) değerinin kabul edilebilir değer Aralığında, 992 olduğu, yaklaşık hataların karekökü (RMSEA) değerinin kabul edilebilir değer Aralığında, 083 olduğu, karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) değerinin kabul edilebilir değer Aralığında, 995 olduğu, kalıntıların ortalama karekökü (RMR) değerinin kabul edilebilir değer Aralığında, 012 olduğu görülmektedir. Elde edilen bu değerler doğrultusunda, uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin kabul edilebilir uygunluk değerine sahip olduğu görülmektedir.

Ayrıca kullanılan güvenilirlik çalışmaları tamamlanıp asıl uygulama yapılırken iki açık uçlu soru sorulmuştur.

Açık uçlu sorulan sorular;

1-Eklemek İsteddiğiniz Görüşünüz Var Mı?

2-Eğitim Ortamında İletişim Önemli Midir? Neden?

Açık Uçlu Soru: Bireyin problemlere farklı çözümler bulması, ilişkiler arasında benzerlikler ve farklılıklar bulması, empati kurması, olayları analiz etmesi, üst düzey bilgiyi ve eleştirel düşünme biçimini ölçen soru tipine açık uçlu soru tipi denir.

3.5. Verilerin Analizi

Ülkemizde 2000’li yıllarla birlikte pek çok araştırmada sadece AFA kullanılmış, bazılarında ise AFA ve DFA birlikte uygulanmıştır. AFA ve DFA birlikte uygulandığında geliştirilen ölçeğin güvenilirliğinin daha iyi sağlandığı söylenebilir.

Birçok araştırmada ise her iki analiz yapılmamış, sadece madde analizlerine yer verilmiştir. AFA için kullanılan ortalama örneklem büyüklüğü 395 kişiye iken DFA için 529 kişidir. Buna göre, faktör analizleri için örneklem büyüklüklerinin genel olarak yeterli olduğu görülmüştür. 36 çalışmada AFA ve DFA aynı örneklem üzerinde gerçekleştirilirken, 22’sinde farklı örneklem üzerinde analizler yapılmıştır (Koyuncu ve Kılıç, 2019: 1).

Ölçeklerin uyarlanması, oldukça titiz ve dikkatli bir çalışma sürecini gerektirmektedir. Nitekim ülkemizde son yıllarda uyarlama çalışmalarının hızla artması, uyarlanan ölçeklerin bu süreçleri ne derece yerine getirdiği sorusunu akla getirmektedir. Uyarlama sürecinin hatalı olması, bu ölçeklerden elde edilecek sonuçların hatalı yorumlanmasına neden olacaktır. (Öztürk ve Eroğlu, 2015: 123-124).

Yapılan bu araştırmada elde edilen verilerin analizi SPSS 22.0 ve AMOS 22 programları kullanılarak yapılmıştır. AMOS 22 programı doğrulayıcı faktör analinin yapılması işleminde kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan öğrenci ve veli iletişimi ölçeği alt boyut puanları demografik değişkenlere göre karşılaştırılmadan önce verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan One Sample

Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre alt boyutların normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Bu nedenle non-parametrik analiz yöntemleri kullanılarak analizler yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetleri, görev yaptıkları yerleşim yeri türleri, medeni durumları ve evli olanların eşlerinin öğretmen olup olmaması durumuna göre ölçek alt boyut puanlarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U testi kullanılırken, eğitim düzeylerine ve mesleki kıdemlerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılmasında Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak kişisel bilgiler ölçeğinden elde edilen, öğrencilerin demografik özelliklerine ait bulgular ve belirlenen alt problemlere ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Nicel Verilerin Bulguları ve Yorumları

Araştırma 2018-2019 Eğitim-Öğretim Yılı Bahar Dönemi'nde toplam 596 öğretmenden oluşan iki ayrı çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada ölçeğin kapsam ve görünüş geçerliği için, ölçümlerden yapılan yorumların yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır (İlhan, 2014: 31).

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Öğrenci ve Veli İletişimi Ölçeği Alt Boyut Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Alt boyut	N	En düşük	En yüksek	X	Ss
Öğrencilerle iletişim	594	2	5	4,32	,528
Öğrencinin derse ilgisi ve katılımı	594	1	5	4,40	,447
Öğrenci tutumu	594	1	5	2,54	,714
Velilerle iletişim	594	1	5	3,11	,607

Tablo 6 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerle iletişim, öğrencinin derse ilgisi ve katılımı algı düzeyleri yüksek (4,20-5), velilerle iletişim algısı orta düzeyde (2,60-3,38), öğrenci tutumu algısı ise orta düzeyin altındadır (1,80-2,59).

4.2.Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin, öğretmen öğrenci iletişimine ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır? Alt problemine cevap bulmak amacıyla yapılmış olan Mann Whitney U Testi Sonuçları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyut	Cinsiyet	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	P
Öğrencilerle iletişim	Kadın	391	4,37	0,49	310,63	121455,0	34554,0	,010
	Erkek	203	4,24	0,59	272,22	55260,0		
Öğrencinin derse ilgisi ve katılımı	Kadın	391	4,41	0,41	297,75	116420,5	39588,5	,960
	Erkek	203	4,38	0,52	297,02	60294,5		
Öğrenci tutumu	Kadın	391	2,53	0,69	295,35	115482,5	38846,5	,669
	Erkek	203	2,56	0,76	301,64	61232,5		
Velilerle iletişim	Kadın	391	3,13	0,56	301,54	117900,5	38108,5	,422
	Erkek	203	3,08	0,69	289,73	58814,5		

Tablo 7'e göre, araştırmaya katılan öğretmenlerde öğrencinin derse ilgisi ve katılımında kadın öğretmenlerin algısının daha yüksek olduğu ($U=39588,5$; $p>0,05$), öğrenci tutumunda erkek öğretmenlerin algısının daha yüksek olduğu ($U=38846,5$; $p>0,05$), velilerle iletişimde kadın öğretmenlerin algısının daha yüksek olduğu ($U=38108,5$; $p>0,05$) ancak bu alt boyutlarda öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemiştir, öğrencilerle iletişim ($U=34554,5$; $p<0,05$)

algıları ise cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermiştir ve anlamlı farklılığın kadın öğretmenlerin lehine olduğu, kadın öğretmenlerin öğrencilerle iletişim algı düzeyinin erkeklerden öğretmenlerden daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.3. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Mezuniyet Durumlarına Göre Farklaşıp Farklaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Mezuniyet Durumlarına Göre Farklaşmakta Mıdır? Alt problemine cevap bulmak amacıyla yapılmış olan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeylerine Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Eğitim düzeyi	N	X	Ss	Sıra ort.	x ²	p
Öğrencilerle iletişim	Ön Lisans	49	4,26	0,68	292,34	0,7	,688
	Lisans	492	4,32	0,52	295,95		
	Yüksek Lisans	53	4,39	0,49	316,67		
Öğrencinin derse ilgisi ve katılımı	Ön Lisans	49	4,26	0,69	270,47	1,3	,511
	Lisans	492	4,41	0,41	300,10		
	Yüksek Lisans	53	4,38	0,49	298,35		
Öğrenci tutumu	Ön Lisans	49	2,74	0,72	347,08	12,1	,002
	Lisans	492	2,55	0,71	299,60		
	Yüksek Lisans	53	2,27	0,67	232,18		

	Ön Lisans	49	2,99	0,53	266,64		
Velilerle iletişim	Lisans	492	3,14	0,62	304,14	4,4	,112
	Yüksek Lisans	53	2,99	0,51	264,37		

Tablo 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerde öğrencilerle iletişimde en yüksek algı düzeyine yüksek lisans mezunu olanların sahip olduğu ($x^2=0,7$; $p>0,05$), öğrencinin derse ilgisi ve katılımında en yüksek algı düzeyine lisans mezunu olanların sahip olduğu ($x^2=1,3$; $p>0,05$), velilerle iletişimde en yüksek algı düzeyine yüksek lisans mezunu olanların sahip olduğu ($x^2=4,4$; $p>0,05$) öğretmenlerin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık olmadığı, öğrenci tutumu algı düzeyinde ($x^2=12,1$; $p<0,05$) ise öğretmenlerin eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu, farkın kaynağını bulmak için ikili karşılaştırmalarda post hoc analizi olarak uygulanan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre ön lisans ve lisans mezunu olan öğretmenlerin algı düzeyinin yüksek lisans mezunu olanlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

4.4. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Yıllarına Göre Farklılaşmakta mıdır? Alt problemine cevap bulmak amacıyla yapılmış olan Kruskal Wallis H Testi Sonuçları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdemlere Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Alt boyut	Mesleki kıdem	N	X	Ss	Sıra ort.	x^2	p
	1-5	157	4,30	0,55	294,19	1,7	,789

	6-10	107	4,36	0,51	306,90		
Öğrencilerle iletişim	11-15	96	4,29	0,49	281,13		
	16-20	82	4,33	0,51	294,06		
	21 ve üzeri	152	4,34	0,56	306,49		
	1-5	157	4,40	0,42	296,62		
Öğrencinin derse ilgisi ve katılımı	6-10	107	4,38	0,43	289,36		
	11-15	96	4,39	0,45	292,21	0,8	,939
	16-20	82	4,40	0,45	298,65		
	21 ve üzeri	152	4,41	0,48	306,85		
Öğrenci tutumu	1-5	157	2,52	0,68	293,37		
	6-10	107	2,55	0,73	301,30		
	11-15	96	2,47	0,69	279,55	4,1	,388
	16-20	82	2,49	0,74	282,76		
Velilerle iletişim	21 ve üzeri	152	2,63	0,74	318,38		
	1-5	157	3,15	0,60	312,67		
	6-10	107	3,10	0,58	287,88		
	11-15	96	3,03	0,66	282,56	3,1	,539
Velilerle iletişim	16-20	82	3,07	0,63	284,52		
	21 ve üzeri	152	3,15	0,59	305,04		

Tablo 9 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerde öğrencilerle iletişimde en yüksek algı düzeyine mesleki kıdemi 6-10 yıl olanların sahip olduğu ($x^2=1,7$; $p>0,05$), öğrencinin derse ilgisi ve katılımında en yüksek algı düzeyine mesleki kıdemi 21 ve üzeri yıl olanların sahip olduğu ($x^2=0,8$; $p>0,05$), öğrenci tutumunda en yüksek algı düzeyine mesleki kıdemi 6-10 yıl olanların sahip olduğu ($x^2=4,1$; $p>0,05$), velilerle iletişimde en yüksek algı düzeyine mesleki kıdemi 1-5 yıl olanların ve mesleki kıdemi 21 ve üzeri yıl olanların sahip olduğu ($x^2=3,1$; $p>0,05$) ancak bu alt boyutlarda öğretmenlerin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.5. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okullarının Bulunduğu Yere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin, öğretmen öğrenci iletişimine ilişkin görüşlerinin görev yaptıkları okullarının bulunduğu yere göre farklılaşmakta mıdır? Alt problemine cevap bulmak amacıyla yapılmış olan Mann Whitney U Testi Sonuçları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okulların Bulunduğu Yerleşim Yeri Türüne Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyut	Yerleşim yeri türü	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Öğrencilerle iletişim	İlçe	282	4,31	0,51	290,50	81920,5	42017,5	,344
	İl	312	4,34	0,54	303,83	94794,5		
Öğrencinin derse ilgisi ve katılımı	İlçe	282	4,37	0,46	286,46	80780,5	40877,5	,134
	İl	312	4,42	0,43	307,48	95934,5		
Öğrenci tutumu	İlçe	282	2,57	0,72	301,16	84928,0	42959,0	,617
	İl	312	2,52	0,71	294,19	91787,0		

Velilerle iletişim	İlçe	282	3,08	0,62	290,03	81789,5	41886,5	,309
	İl	312	3,14	0,59	304,25	94925,5		

Tablo 10. incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerde öğrencilerle iletişimde ilçede görev yapan öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=42017,5$; $p>0,05$), öğrencinin derse ilgisi ve katılımında ilde görev yapan öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=40877,5$; $p>0,05$), öğrenci tutumunda ilçede yaşayan öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=42959,0$; $p>0,05$), velilerle iletişimde ilde yaşayan öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=41886,5$; $p>0,05$) ancak bu alt boyutlarda öğretmenlerin görev yapılan yerleşim yeri türüne göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.6. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Medeni Durumlarına Göre Farklaşıp Farklaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin, öğretmen öğrenci iletişimine ilişkin görüşlerinin medeni durumlarına göre farklılaşmakta mıdır? Alt problemine cevap bulmak amacıyla yapılmış olan Mann Whitney U Testi Sonuçları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Medeni Durumlarına Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyut	Medeni durum	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Öğrencilerle iletişim	Evli	442	4,33	0,51	297,35	131428,0	33525,0	,971
	Bekâr	152	4,30	0,57	297,94	45287,0		
Öğrencinin derse ilgisi ve katılımı	Evli	442	4,40	0,46	297,06	131302,0	33399,0	,915
	Bekâr	152	4,41	0,42	298,77	45413,0		

Öğrenci tutumu	Evli	442	2,54	0,70	298,19	131800,5	33286,5	,866
	Bekâr	152	2,54	0,75	295,49	44914,5		
Velilerle iletişim	Evli	442	3,12	0,60	300,49	132817,0	32270,0	,465
	Bekâr	152	3,08	0,64	288,80	43898,0		

Tablo 11 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerde öğrencilerle iletişimde evli öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=33525,5$; $p>0,05$), öğrencinin derse ilgisi ve katılımında bekâr öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=33399,5$; $p>0,05$), öğrenci tutumunda evli ve bekâr öğretmenlerin algı düzeyinin aynı olduğu ($U=33286,5$; $p>0,05$), velilerle iletişimde evli öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=32270,0$; $p>0,05$) ancak bu alt boyutlarda öğretmenlerin medeni duruma göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.7. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Eşlerinin Öğretmen Olup Olmamasına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin, öğretmen öğrenci iletişimine ilişkin görüşlerinin eşlerinin öğretmen olup olmamasına göre farklılaşmakta mıdır? Alt problemine cevap bulmak amacıyla yapılmış olan Mann Whitney U Testi Sonuçları tabloda gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin, Öğretmen Öğrenci İletişimine İlişkin Görüşlerinin Eşlerinin Öğretmen Olup Olmaması Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt boyut	Eş öğretmen mi?	N	X	Ss	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
	Evet	174	4,33	0,51	222,71	38751,0	23106,0	,873

Öğrencilerle iletişim	Hayır	268	4,33	0,52	220,72	59152,0	
Öğrencinin derse ilgisi ve katılımı	Evet	174	4,40	0,44	222,53	38720,0	
	Hayır	268	4,39	0,47	220,83	59183,0	23137,0 ,891
Öğrenci tutumu	Evet	174	2,59	0,75	228,35	39733,5	
	Hayır	268	2,51	0,67	217,05	58169,5	22123,5 ,358
Velilerle iletişim	Evet	174	3,19	0,63	236,02	41067,5	
	Hayır	268	3,08	0,56	212,07	56835,5	20789,5 ,052

Tablo 12 incelendiğinde, araştırmaya katılan evli öğretmenlerde öğrencilerle iletişimde eşi öğretmen olan ve olmayanların algı düzeyinin aynı olduğu ($U=23106,5$; $p>0,05$), öğrencinin derse ilgisi ve katılımında eşi öğretmen olanların algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=231737,5$; $p>0,05$), öğrenci tutumunda eşi öğretmen olanların algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=22123,5$; $p>0,05$), velilerle iletişimde eşi öğretmen olanları algı düzeyinin daha yüksek olduğu ($U=20789,5$; $p>0,05$) ancak bu alt boyutlarda evli öğretmenlerin eşlerinin öğretmen olup olmama durumuna göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

4.8. Açık Uçlu Soruların Bulguları ve Yorumları

Açık uçlu sorulardan elde edilen verilerin analizi sonunda bazı temaların ön plana çıktığı görülmüştür. Açık uçlu ve yorumlamaya açık olarak iki soru sorulmuştur. Bu sorulardan birisi; “Eğitim ortamında iletişim önemli midir? Neden?” şeklinde sorulmuştur. Bu soruya cevap veren 291 kişi “iletişim önemlidir” demiştir. Buna göre problemleri çözme açısından öğretmenlerin görüşleri 4 tema altında değerlendirilmiştir.

İnsan ilişkilerinde iletişimin önemli olduğunun değerlendirilmesi.

- 1- Öğretmen öğrenci iletişiminin değerlendirilmesi.
- 2- Eğitimde öğretmen öğrenci idareci veli iletişiminin değerlendirilmesi.
- 3- Eğitimde, iletişimin ders ortamına etkisinin değerlendirilmesi.

4.8.1. İnsan İlişkilerinde İletişimin Önemi

- ✓ İnsan iletişime dayalı bir varlıktır. İletişim kurabilmek eğitimde öncelikli ihtiyaçtır. Bu ihtiyaç karşılanmadan eğitimde öğrenmenin kalıcı olmadığı yazılmıştır.
- ✓ Sadece eğitim ortamında değil her alanda iletişim önemlidir; çünkü iletişim olmazsa eğitimde ulaşılmak istenen noktalara ulaşamadığı yazılmıştır. İnsan ilişkilerini iletişim ile kurduğu ve iletişimin önemi vurgulanmıştır. Öğrenmenin iletişime bağlı olduğu ve bunun bir sonucu olarak öğrenmenin kalıcı olduğu belirtilmiştir. Eğitimde ulaşılmak istenen noktaya iletişimin önemi vurgulanarak ulaşılabileceği yazılmıştır.

4.8.2. Öğretmen Öğrenci İletişiminin Önemi

- ✓ İnsanlar kendilerini doğru bir şekilde ifade edebilmelidir. Öğretmen de öğrencilerine iletişimde kendini doğru ifade edebilmeyi öğretebilmelidir ifadesi yazılmıştır.
- ✓ İletişimin önemli olduğu ve eğitim öğretim ortamında iletişim olmadan öğrenciyi anlamının mümkün olmadığı belirtilerek yazılmıştır.
- ✓ Öğrencinin okulunu, öğretmenini sevmesinde derse karşı ilgisinde iletişimin önemli olduğu yazılmıştır.
- ✓ Öğrencilerin derse karşı tutumlarının öğretmeniyle iyi iletişimi olmasıyla ilgili olduğundan bahsetmişlerdir. Öğrencilerin derse karşı daha ilgili ve öğrenmeye daha yatkın olduğu yazılmıştır.

4.8.3. Eğitimde Öğretmen- Öğrenci- İdareci -Veli İletişimi

Eğitim ortamında öğretmen öğrenci idareci ve veli iletişimi uyumlu olursa öğrenci öğrenmesi daha kalıcı bir hal aldığı yazılmıştır.

4.8.4. Eğitimde, İletişimin Ders Ortamına Etkisi

- ✓ Öğrenci ile olan iletişim ders ortamını etkilemektedir. İyi ve etkili bir iletişimin iyi ve etkili bir öğrenme sağlamakta olduğu yazılmıştır.

Açık uçlu olarak sorulan iki sorudan diğeri ise, “Eklemek istediğiniz görüşünüz var mı?” şeklinde sorulmuştur. Bu soruya cevap veren 17 kişi teşekkür ederim, 12 kişi

hayır, 12 kişi yok, 4 kişi başarılar, bir kişi iyi çalışmalar, 2 kişi kolay gelsin, bir kişi faydalı olması dileğiyle, diyerek yazmıştır. 2. Soruya cevap yazanlar:

- ✓ Başarıyı arttırmak için eğitim şarttır.
- ✓ Eğitimde öğretmenin yetki ve statüsü artırılmalı ve disiplini sağlaması kolaylaştırılmalı. Disiplinin olduğu her yerde başarı kaçınılmazdır.
- ✓ Öğrencilerin iletişim becerilerini kazanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- ✓ Sadece tek taraflı değil etkin bir iletişim söz konusu olmalıdır.
- ✓ Eğitimde iletişim tüm paydaşlar arasında açık olmalıdır. Bu durum başarıda esastır.
- ✓ Bence ankette öğretmenin branşı da sorulmalıdır. Bazı soruların cevabı branşlara göre değişkenlik gösterebilir. Aynı soruyu sınıf öğretmeni ile beden eğitimi ve görsel sanatlar öğretmenin cevabı aynı olmayabilir.
- ✓ Bu tarz anket çalışmalarını destekliyor ve devamında çözüm odaklı iyileştirmelerin gereksinim olduğunu düşünüyorum.
- ✓ Anketi doldurduk. Umarım bir makalede yaptığımız çalışmaları okuruz.
- ✓ Sorular birbirinin tekrarı niteliğinde amaç konu hakkındaki fikirleri almak mı? Öğretmenin soruları okuyup okumadığını anlamak mı?
- ✓ Anket sorularıyla ne yapmak istenmiş acaba manidar buldum.
- ✓ Eğitimde sevgi en önemlidir. Öğretmen çocukları seven ve onları anlayanlardan seçilirse iyi iletişim olur. Bunun sonucunda da bilgiye ilgi gelir.
- ✓ Öğretmenin yanında olan veli ile başarı mutlaka oluyor.
- ✓ İletişim kazalarının yanlış anlamalarının sorgulayıcı yargılayıcı suçlayıcı kırıcı önyargılı konuşmaların azaldığı bir eğitim ortamı diliyorum.
- ✓ Bu eğitim sistemi gözden geçirilmelidir. Sistem öğretmeni öğrenci karşısında pasif duruma düşürmüştür.
- ✓ Öğrenciler genellikle anlattıklarımıza değil bunun kullanılabilirliğine ve öğretmen olarak bizim davranışlarımıza bakıyorlar. En iyi öğretmen anlattıklarını yaşayan yaşadıklarını anlatandır. Öğretmenlik ve veli öğretmen iletişimi ciddi tecrübe gerektirir. Kitabi bilgilerle öğretmenlik yürüyor.
- ✓ Velilere de bu anket uygulanırsa, sonuçlar daha gerçekçi şekilde ortaya çıkar.
- ✓ Öğretmenin ayrıca başkasına muhtaç olmayacak kadar maddi imkânlarla kavuşturulması gerekir.
- ✓ Öğretmen işinde ustalaştıkça iletişim sorunlarını yener ve güçlendirir.

- ✓ Sorularımız daha iyi olabilirdi.
- ✓ Teşekkür ederim. Okullarda önce ahlak kuralları olmalı edep dersleri verilmeli.
- ✓ Eğitimci olacak arkadaşım, insanları seviyorsan kırılğan değil ve kin tutmuyorsan başkalarına hizmet etmekten zevk alıyorsan derdi olanları bulup dertlenebiliyorsan kendini devlete ve millete sorumlu hissedebiliyorsan öğretmen ol!!! Değilsen olma.
- ✓ Her ders öğretmeni sevmekle veya iletişimin iyi olmasıyla sevilmez. Öğrencinin ilgi alanı yetenekleri cinsiyeti vb dersi sevmek veya nefret etmekle ilgilidir.
- ✓ Velilerin öğretmenlerin işine fazla karışmalarını olur olmaz konularda bilgisizce davranış sergilemelerini tasvip etmiyorum. Bunlara bir düzen getirilmesinin ortamı verimli hale getireceğine inanıyorum.
- ✓ Öğretmen veli işbirliğine, velilerin ebeveyn rolünü üstlenmesi gerektiğine, öğretmeni kabullenmesine dair bir eğitime tabii tutulmaları gerektiğine inanıyorum.
- ✓ Okulumuzda sınıf içi iletişimin yüksek ses bağırs ve hakaret cümleleri ile kurulduğunu düşünüyorum. Bu yüzden çalıştığım okulda yeni bir iletişim düzeni kurmakta zorlanıyorum. Öğrencilerin alıştığı yüksek ve bağırsın tek etkili dil olması beni mutsuz ve başarısız hissettirmektedir.
- ✓ Öğretmenlik sınırsız fedakârlık isteyen bir meslek. Hakkı ve hukuku bitmez.
- ✓ Öğretmenler ve veliler iletişim konusunda gerekli becerilere sahip olmalı eksiklerin giderilmesi için veliler ve öğretmenler iletişim konularında eğitilmeli ve yetişecek nesiller daha sağlam ve sağlıklı yetiştirilmeli. Umarım yaptığınız bu çalışma kâğıt üzerinde kalmaz. Gerçekten ihtiyacımız olan şeylerin başında gelen iletişim becerilerinin doğru şekilde kullanılmasına yardımcı olur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada Sakarya İli içinde bulunan 30 okulda çalışan 596 öğretmenle görüşülmüştür. Böylece eğitim ortamlarında çalışan öğretmenlerin öğrencileri ile kurdukları iletişim biçiminin akademik başarıya etkisi hakkında görüşleri alınmış ve incelenmiştir. Öğretmenlerin öğrencileri ve velileri hakkındaki düşüncelerini öğrenmek ve iletişim düzeylerini belirlemek amacıyla uzman görüşü alınarak 40 adet soru hazırlanmıştır. Hazırlanan bu 40 soru 268 kişilik araştırma grubuna uygulanmış ve elde edilen verilere açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır.

Yapılan analiz sonucunda ölçeğin 3, 6, 8, 10, 11, 23, 28, 32, 33, 34 ve 40 numaralı maddelerin faktör yükü kabul edilebilir en düşük faktör yükü olan 0,30'un altında kaldığından dolayı ölçekten çıkarılmıştır. Çıkarılmış olan tutumlar ise şunlardır: Öğretmenler, derste ilgi ve dikkati canlı tutmak için öğrencilerden yararlanmaz. Öğretmenin her günlük ders anlatma (işleme) şekli rutindir. Öğretmen, derste, kullanacağı yöntem ve tekniği kendisi belirler. Öğretmen, öğrencilerinin derse katılımını teşvik etmez. Öğretmen, öğrencileri araştırmaya ve öğrenmeye teşvik eder. Veliler çocuklarıyla ilgili olarak görüşmek için okula gelmezler. Öğretmenin okulun dışında velilerle iletişimi önemlidir. Eğitimde veli etkilidir. Öğretmenin veli ile iletişimi resmi boyuttadır. Öğretmen profesyoneldir. İletişim düzeyi meslek tutumunu etkilemez. Anketlerin Açımlayıcı Faktör Analizinden şu sonuçlarına göre bazı sorular elenerek, 596 kişi ile yapılan görüşme sonuçları, Doğrulayıcı Faktör Analizine tabi tutularak, elde edilen sonuçlar tablo halinde gösterilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar öncelikle öğretmenlerin cinsiyetleri bakımından, daha sonra mezuniyetleri, mesleki kıdemleri, il ve ilçede bulunma durumları, medeni durumları, eşin öğretmen olup-olmama durumları bakımından elde edilen sonuçlar şöyle özetlenebilir:

Cinsiyet bakımından, araştırmaya katılan öğretmenlerde öğrencinin derse ilgisi ve katılımında kadın öğretmenlerin algısının daha yüksek olduğu, öğrenci tutumunda erkek öğretmenlerin algısının daha yüksek olduğu, velilerle iletişimde kadın

öğretmenlerin algısının daha yüksek olduğu, ancak bu alt boyutlarda öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık olmadığı, öğrencilerle iletişim öğretmenlerin cinsiyetlerine göre anlamlı fark olduğu ve kadın öğretmenlerin algı düzeyinin erkeklerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmektedir. Bulut (2004: 574)'un yapmış olduğu araştırmaya göre de, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre “etkililik” ve “yeterlilik” konularında daha olumlu oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenci tutumunda erkek öğretmenlerin daha sert ve tutarlı olmaları daha yüksek olmasına sebep olabilir. Cinsiyete göre öğrenci veli iletişimde, öğrencinin derse karşı ilgi ve katılımında kadın öğretmenlerin algısının yüksek çıkması, kadın öğretmenlerin kadın olma özelliklerinden kaynaklanan öğrencilere karşı derse ilgi ve katılımı arttırmaları erkek öğretmenlere göre daha yüksek çıkmıştır. Kadın öğretmenlerin öğrencilerle iletişimleri ve iletişim becerileri algısının daha yüksek çıkması bizim çalışmanın sonucunu da desteklemektedir.

Başka bir araştırmaya göre ise, sınıf öğretmeni adaylarının iletişim beceri düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu çalışmaya göre sınıf öğretmeni adaylarının iletişim beceri düzeyleri, cinsiyet değişkeni ile bağlantılı olmadığı ve hem kadın hem de erkek öğretmen adaylarının aynı düzeyde iletişim becerilerine sahip oldukları görülmektedir (Elkatmış, 2014: 113).

Cinsiyete göre öğrenci veli iletişimde, öğrencinin derse karşı ilgi ve katılımında kadın öğretmenlerin algısının yüksek çıkması, kadın öğretmenlerin kadın olma özelliklerinden kaynaklanan öğrencilere karşı derse ilgi ve katılımı arttırmaları erkek öğretmenlere göre daha yüksek çıkmıştır. Öğrencilerle iletişimleri de kadın öğretmenlerin iletişim becerilerinin algısının daha yüksek çıkması yaptığımız çalışmayla desteklenmektedir.

Öğretmenlerin mezuniyet durumlarına göre karşılaştırma yapıldığında, araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerle iletişimde en yüksek algı düzeyine yüksek lisans mezunu olanların sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencinin derse ilgisi ve katılımında en yüksek algı düzeyine lisans mezunu olan öğretmenlerin sahip olduğu, velilerle iletişimde en yüksek algı düzeyine yüksek lisans mezunu olanların sahip olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci tutumu algı düzeyinde, öğretmenlerin eğitim

düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu, ön lisans ve lisans mezunu olan öğretmenlerin algı düzeyinin yüksek lisans mezunu olanlardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmektedir.

Uzman (2019: 47) tarafından yapılmış olan benzer bir çalışmada ise, öğretmenlerin empatik düşünme, bilgi aktarımı, önyargı, planlama, olumlu tutumlar, iletişim becerileri genel puanları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerde öğrencilerle iletişimde en yüksek algı düzeyine mesleki kıdemi 6-10 yıl olanların sahip olduğu, öğrencinin derse ilgisi ve katılımında en yüksek algı düzeyine mesleki kıdemi 21 ve üzeri yıl olanların sahip olduğu, öğrenci tutumunda en yüksek algı düzeyine mesleki kıdemi 6-10 yıl olanların sahip olduğu, velilerle iletişimde en yüksek algı düzeyine mesleki kıdemi 1-5 yıl olanların ve mesleki kıdemi 21 ve üzeri yıl olanların sahip olduğu ancak bu alt boyutlarda öğretmenlerin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Araştırma bulgularına göre kıdemi fazla olan öğretmenlerin mesleki çalışma ilişkileri algıları kıdemi az olan öğretmenlere göre daha olumludur. Buna benzer bir çalışma olan (Kuru ve Çınkır, 2010: 368)'a göre mesleki kıdemleri fazla olan öğretmenlerin öğrenci ve velilerle iletişimlerinin, mesleki kıdemleri az olan öğretmenlere göre daha fazla olduğunu söylenebilir. İnsan ilişkilerinin temelinde karşılıklı değer verme, güven, saygı ve diyalog yatmaktadır.

Başka bir çalışmada (Kozikoğlu ve Senemoğlu, 2018: 361) ise, öğretmenlerin mesleklerinin birinci ve ikinci senelerinde, zamanlarını verimli kullanma konusunda bazı zorluklarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Görüşülen öğretmenler bu durumu, kendi yetersizliklerinden veya deneyim eksikliklerinden, öğrencilerin algı ve bilgi düzeylerinin çok düşük olmasından veya öğretim programında yapılması gereken çok fazla etkinlik olmasından, ders süresinin yetersizliğinden ve lisans eğitimindeki yetersizliklerden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Mesleğe yeni başlayan öğretmenlerle yapılmış olan bu çalışmaya göre, öğretmenlerin en fazla ders programlarının içeriklerinin çok yoğun olmasından dolayı sorun yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla ders süresi, lisans eğitiminin niteliği, öğretim programı, öğrenci özellikleri, öğretmenin kendi yetersizlikleri ve deneyim eksikliği gibi faktörler aday öğretmenlerin zamanı planlamada güçlük yaşamalarının önemli nedenleri olarak görülebilir. Bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar gibi, yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre de, öğretmenlerin mesleki tecrübelerinin ve hizmet sürelerinin öğrencilerle iletişim becerilerini geliştirmede önemli bir rolü olduğu ortaya çıkmaktadır.

İl merkezi ve ilçe bakımından okulun bulunduğu yer açısından, araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerle iletişiminde ilçede görev yapan öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu, öğrencinin derse ilgisi ve katılımında ilde görev yapan öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu, öğrenci tutumunda ilçede yaşayan öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu, velilerle iletişimde ilde yaşayan öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu, ancak bu alt boyutlarda öğretmenlerin görev yapılan yerleşim yeri türüne göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Bu tutum farklılığının nedeni, ilçelerdeki öğretmenlerin motivasyonlarının ve isteklerinin daha yüksek seviyede olması olarak yorumlanabilir.

Medeni Durum bakımından ise, araştırmaya katılan öğretmenlerde öğrencilerle iletişimde evli öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu, öğrencinin derse ilgisi ve katılımında bekâr öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu, öğrenci tutumunda evli ve bekâr öğretmenlerin algı düzeyinin aynı olduğu, velilerle iletişimde evli öğretmenlerin algı düzeyinin daha yüksek olduğu ancak bu alt boyutlarda öğretmenlerin medeni duruma göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir. Yani, evli olan öğretmenlerin evli olmayan öğretmenlere göre iletişim düzeyinin daha yüksek olduğu ve velilerle iletişim yine evli olanların evli olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Cebeci ve Şirin'in çalışmasına göre de, öğrencilerin istenmeyen davranışları konusunda, öğretmenlerin tutumlarının cinsiyet bakımından önemli bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Mesela, evli olmayan öğretmenlerin evli olanlara göre öğrencinin istenmeyen davranışlarına karşı tutumlarının daha olumsuz olduğu ve ayrıca çocuğu olmayan öğretmenlerin çocuğu olan öğretmenlere göre, öğrencilerin

istenmeyen davranışlarına karşı tutumlarının daha olumsuz olduğu ortaya konmuştur (Cebeci ve Şirin, 2017).

Bu çalışmaya göre evli olan öğretmenlerin evli olmayan öğretmenlere göre iletişim düzeyinin daha yüksek olduğu ve velilerle iletişim yine evli olanların evli olmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan bu çalışmayla aynı sonuçları göstermektedir.

Eşi öğretmen olan ve olmayan öğretmenlerin tutumlarına bakıldığında, araştırmaya katılan evli öğretmenlerin, öğrencilerle iletişimlerinde eşi öğretmen olan ve olmayanların algı düzeyinin aynı olduğu, öğrencinin derse ilgisi ve katılımında, eşi öğretmen olanların algı düzeyinin daha yüksek olduğu, öğrenci tutumunda eşi öğretmen olanların algı düzeyinin daha yüksek olduğu, velilerle iletişimde eşi öğretmen olanların algı düzeyinin daha yüksek olduğu ancak bu alt boyutlarda evli öğretmenlerin eşlerinin öğretmen olup olmama durumuna göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir.

Çalışma sonucunda, davranışçı eğitim anlayışı değil öğrenci merkezli eğitim anlayışına uygun olarak, eğitimde iletişimin öğrencinin yararına olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğrencilerle iletişimleri, öğrencilerin derse ilgisi ve katılımları bakımından algı düzeyleri yüksek çıkmıştır. Velilerle iletişim algıları orta düzeyde, öğrenci tutumu algısı ise orta düzeyin altında bulunmuştur.

Saydam ve Telli (2012: 41) tarafından öğretmen-öğrenci davranışları ile ilgili yapılan çalışmaya göre ise, 2003 yılında QTI'nın Türkçe versiyonu çalışmalarında ölçeğin Türkçe versiyonunun öğretmenlere sınıf içi kişiler arası davranışları hakkında öğrenci algılarına dayanarak dönüt vermek amacıyla kullanılabilceği sonucuna varılmıştır.

Çalışmadan elde edilen diğer bir bulgu ise, öğrencilerle iletişim alt boyut ile velilerle iletişim alt boyutunun yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip olduğu, öğrencilerin derse ilgisi ve katılımı ile öğrenci tutumu alt boyutunun orta düzeyin üzerinde güvenilirliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmaya göre iletişim ve velilerle iletişim Sakarya ili içinde yüksek düzeyde çıkmıştır. Okullarda öğrenci, veli ile iletişime geçerek öğrencinin, akademik başarıya katkı sağlandığı ortaya çıkmıştır. Veli ile iletişimde öğrenciyi tanıma aileyi tanıma ve genel öğrencinin akademik olarak başarılı olması konusunda fikir sahibi olmak istemeleri öğrenci ile iletişimde önemli bir noktadır. Öğrencinin derse ilgisi ve katılımı, öğrenci tutumunun orta düzeyin üzerinde olması yine öğrencinin akademik başarısında ilerleme olmak üzere öğrenciye ve öğretmene katkı sağladığı anlaşılmaktadır.

Açık uçlu soruların cevaplarına gelince, açık uçlu sorulan iki soruya 291 öğretmen cevap vermiştir. Açık uçlu olarak sorulan iki sorudan birincisinden çıkan sonuçlara gelince; ilk olarak insan ilişkilerinde iletişimin önemli olduğu değerlendirilmiştir. İnsanların, ilişkilerini iletişim ile kurdukları ifade edilmiş bu nedenle de iletişimin önemli olduğu vurgulanmıştır. Öğrenmenin iletişimle ilgisi olduğu ve bunun bir sonucu olarak öğrenmenin kalıcı olduğu belirtilmiştir. Eğitimde ulaşılmak istenen noktaya iletişimin önemi vurgulanarak ulaşılabileceği yazılmıştır.

Öğretmenin öğrenci ile iletişiminin nasıl değerlendirildiğine gelince, öğretmeni ile iyi iletişimde bulunan öğrencilerin ve öğrencisiyle iyi iletişimde bulunan öğretmenlerin ders ortamını öğrenmeye açtığı ifade edilmiştir. Öğretmeni ile iletişimi iyi olan öğrencilerin okulunu, öğretmenini ve dersini sevdiği ifade edilmiştir. Ayrıca başarısının öğretmeniyle iyi iletişime bağlı olarak arttığı ifade edilmiştir.

Öğretmen öğrenci iletişiminin, öğrencisiyle iyi iletişimde bulunan öğretmenlerin öğrencilerine dersini sevdiklerini ve öğrencilerini başarıya odakladıkları sonucu çıkmıştır.

Eğitimde öğretmen öğrenci idareci veli iletişiminin değerlendirilmesi ile ilgili olarak, öğrencide öğrenmenin üst seviyede olması için okul yöneticisinin, velinin, öğretmenin iletişiminin uyumlu olması, öğrencinin öğrenme düzeyini arttırdığına ve daha kalıcı bir hal aldığına işaret edilmiştir.

Okul yöneticisinin, öğretmenin ve velinin birbirlerini anlayarak, empati kurarak iletişimi olumlu yönde geliştirmeleri öğrencinin öğrenme seviyesini olumlu yönde

etkilediğini buna bağlı olarak da öğrencinin akademik başarısında iletişimin önemli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Eğitim ortamında iletişimin ders ortamını etkilediği, etkili bir iletişimin öğrenciler üzerinde etkili ve kalıcı bir öğrenme sağladığı vurgulanmıştır. Ayrıca iletişimin etkili olduğu eğitim ortamında empati kurarak öğrenciyi anlamının başarıyı arttırdığı ifade edilmiştir.

Eğitim ortamında iletişimin öğrencilerle ve öğretmenle birlikte birbirlerini anlayarak yani empati kurarak iletişimi uygun bir hale getirmek öğrenci başarısını arttırmaktadır.

Eğitim ortamında iletişimin ders ortamını etkilediği, etkili bir iletişimin öğrenciler üzerinde etkili ve kalıcı bir öğrenme sağladığı vurgulanmıştır. Ayrıca iletişimin etkili olduğu eğitim ortamında empati kurarak öğrenciyi anlamının başarıyı arttırdığı ifade edilmiştir. Bu sonuca bağlı olarak öğretmenlerin eğitim ortamlarında etkili bir şekilde empati yaparak iletişim kurmasının öğrencinin akademik başarıya ulaşmasının önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin görüşlerini tek tek ifade ettikleri bu bölümde iletişimin önemli olduğu ifade edilmiştir. Bazı görüşlerde iletişimin tam anlaşılmadığı okullarda ve sınıflarda disiplin sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Bu fikre karşı öğretmenimiz de çalıştığı okulda iletişimin yüksek ses ve bağırıştan ibaret olduğu ve kendisinin öğrencileriyle bu yüzden iletişim kurmakta zorlandığını ifade etmiştir. Bir diğer öğretmenimiz de okullarda ve sınıflarda ahlak ve edep kurallarının olması gerektiğinden bahsetmiştir. Birkaç öğretmenimiz soruları sorgulamış ve soruları iletişimle ve eğitimle bağlantılı bulmadıklarını ifade eden sözcükler yazmışlardır. Yine bazı öğretmenler seviyorsan ve değer verebileceksen öğretmenlik mesleğine atılmalı ve bu araştırmanın boşa gitmemesi için makale haline getirilerek yazılması önerisinde bulunmuşlardır. Soruları beğenen öğretmen olduğu gibi beğenmeyen öğretmen de olmuştur.

Bu çıkan sonuçlara dayanarak mesleki tükenmişlik yaşayan öğretmenlerimizin olduğu gibi mesleğini seven değer veren ve mesleğini yapmak istiyorsan çaba sarf etmelisin diyen öğretmenlerimizin de olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Mesleğini seven öğretmenlerimizin ilerleme kaydetmek için araştırmanın makale haline gelmesini

öneren tavsiyeleri olmuştur. Yani diğer öğretmenlerimizin de böyle araştırmalar yapıldığını öğrenmesi için araştırmanın makale haline çevrilerek öğretmenlerimizin bu makaleden faydalanması gerektiği ortaya çıkmıştır. İyi dileklerde bulunan öğretmenlerimiz olmuştur.

5.2.Öneriler:

Öğretmenlere yönelik olarak şu öneriler yapılabilir:

Eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin, meslektaşlarıyla, öğrencileriyle ve velilerle daha iyi bir düzeyde iletişim kurabilmeleri için, öğretmenlere yönelik kurum içi seminerler düzenlenmelidir.

Evli olmayan öğretmenlere yönelik drama programları düzenlenerek, öğretmenlerin drama sayesinde iletişimi daha içselleştirmeleri sağlanabilir.

Öğretmenlere, öğrencilerle ve velilerle iletişimin daha iyi bir düzeyde kurulabilmesi için iletişim ile ilgili kitaplar tavsiye edilebilir.

Velilere yönelik olarak ise şu öneriler yapılabilir:

Velilerin öğretmenler ile ve yöneticiler ile daha iyi düzeyde iletişim kurabilmeleri için, eğitim kurumlarında velilere yönelik seminerler düzenlenmelidir.

Velilere, öğretmen ve çocuklarıyla iletişimin daha iyi bir düzeyde kurulabilmesi için iletişim ile ilgili kitaplar tavsiye edilebilir.

Öğrencilere yönelik olarak ise şu öneriler yapılabilir:

Öğrencilere öğretmenleriyle daha iyi bir düzeyde iletişim kurabilmeleri için, ders programlarına iletişim beceriyle ilgili ders eklenmelidir.

Öğrencilerin öğretmenleri ile daha iyi bir düzeyde iletişim kurabilmeleri için öğrencilere iletişim ile ilgili kitaplar tavsiye edilebilir.

Son olarak ise üniversitelere yönelik olarak da şu öneriler yapılabilir:

Üniversitelerde okuyan öğrencilere, öğrencileri ile daha olumlu şekilde iletişim kurabilmeleri için öğretim dersleri konulabilir.

Üniversitelerde öğretim elemanlarının gözetiminde drama dersleri uygulanarak, öğrencilerin iletişim alanında daha olumlu ilerleyebilmeleri sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Altunışık, R. Coşkun, R. Bayraktaroğlu S. ve Yıldırım E. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamaları*. İstanbul: Sakarya Yayıncılık.
- Akinoğlu, O. (2005). Türkiye’de Uygulanan ve Değişen Eğitim Programlarının Psikolojik Temelleri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, 31-46.
- Aksu, R., Eser M.T. ve Güzeller C.O. (2017). *Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizi İle Yapısal Eşitlik Modeli Uygulamaları*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Araç, İ. (2014). *Okulda İletişim: Eğitim Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Argon, T. ve Zafer, D. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin İletişim Sürecinde Yaşadıkları Problemler Nitel Bir Çalışma). *The Journal of SAU Education Faculty*, 18, 99-123.
- Arseven, A.D. (2001). *Alan Araştırma Yöntemi (İlkeler Teknikler Örnekler)* Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Arslan, F. (2011). *Sınıf Yönetiminde Öğretim Elemanlarının İletişim Davranışlarına İlişkin Öğrenci Görüşleri (Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aydın, A.R. (2009). Öğretmen Öğrenci ilişkilerinde Empati ve Öğretmenlerin Rol Modelliği. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, IX (4), 75-84. www.dinbilimleri.com/Makaleler/2088199435_09040393.pdf adresinden 25 Mayıs 2019 tarihinde alınmıştır.
- Aymaz, G. (2018). *İletişim Araçlarının Toplumsal Tarihi İçin Bir Giriş*. Global Media Journal TR Edition, 8 (16), 124-139.
- Balkar, B. (2008). Öğrenciler Arasındaki Sosyal ve Ekonomik Farklılıkların Öğrenci İlişkileri ve Öğretim Üzerindeki Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (3), 29-46.

- Baş, G. ve Beyhan, Ö. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretme-Öğrenme Anlayışları İle Öğrenci Kontrol İdeolojileri Arasındaki İlişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, Özel Sayı (1), 14-26.
- Başar, M., Doğan, C.M., Şener, N., Uzun, Ö. ve Topal, H. (2018). İlkokulda Öğretmen Öğrenci İletişimi ve Sonuçları. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi* 4 (1), 1-17. <http://dergipark.gov.tr/usakead> adresinden 10 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- Bayram, N. (2016). *Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Amos Uygulamaları*, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Bektaş, M., Sellum F.S. ve Polat, D. (2019). *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Öğrenme ve Yenilikçilik Becerileri Açısından İncelenmesi*. Sakarya University Journal Of Education, 9 (1), 129-147.
- Bentli, F. (2007). Dünyanın Sağırlığını Gideren Adam. *Elektrik Mühendisliği Dergisi*, 431, 126-128. http://www.emo.org.tr/ekler/91ede353063f823_ek.pdf?dergi=483 adresinden 10 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- Bulut, B.N. (2004). İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (4), 443-452.
- Büyükbaykal, I.C. (2005). Kitle İletişim Araçları ve Toplumsal Yaşam. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları*, XXI, 71-75.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, E.A., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Can, E. ve Baksi, O. (2014). Öğrencilerin Sınıf İçi Tutum Ve Davranışlarının Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Başarısına Etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2 (1), 86-101.
- Castells, M. (2008). Enformasyon Çağı: Ekonomi Toplum ve Kültür II: Kimliğin Gücü. (Çev. Ebru Kılıç). İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Cebeci, B. ve Şirin, T. (2017). İlköğretim Kurumlarında Öğrencilerin İstenmeyen Davranışlarına Dair Öğretmen Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3 (1), 13-33.
- Ceylan, S. (2014). Ortaokul Fen Bilimleri Dersindeki Asitler ve Bazlar Konusunda Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (FeTeMM) Yaklaşımı İle Öğretim Tasarımı Hazırlanmasına Yönelik Bir Çalışma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa. <http://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/view/searchResultviewListThesis.jsp> adresinden 1 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- Comrey, A. L., ve Lee, H. B. (1992). A First Course in Factor Analysis (2. baskı). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum. [https://www.scirp.org/\(S\(i43dyn45teexjx455qlt3d2q\)/reference](https://www.scirp.org/(S(i43dyn45teexjx455qlt3d2q)/reference) adresinden 15 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.
- Çadırcı, A. (2006). *Retorik-Aristoteles*. İstanbul: Yapı Kredi Kültür ve Sanat Yayınları.
- Çakmak, V. ve Aktan, E. (2016). Öğretmen Öğrenci İletişiminin Çeşitli Değişkenlere Göre Belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15 (56), 83-97.
- Çalışkan, N. ve Ayık, A. (2015). Okul Aile Birliği ve Velilerle İletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 69-82.
- Çapan, E. (2009). Öğretmen Adaylarının Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 127-142.
- Çetinkaya, Z. (2011). Türkçe Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19 (2), 567-576.
- Çınar, O. (2010). Okul Müdürlerinin İletişim Sürecindeki Etkililiği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, 267-276. <https://birimler.dpu.edu.tr/app/views/panel/ckfinder/userfiles/17/files/DERG/26-1/267-276.pdf> adresinden 12 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.

- Çinkır, Ş. ve Çetin, S.K. (2010). Öğretmenlerin Okullarda Mesleki Çalışma İlişkileri Hakkındaki Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16 (3), 353-371.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Demir, G.T. (2017). 1918-1938 Yılları Arasında Yayınlanan Eğitim Dergilerindeki Karşılaştırmalı Eğitim Makaleleri. *Cumhuriyet International Journal Of Education*, 6 (1), 15-25.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elkatmış, M. ve Ünal, Emre, (2014), Sınıf Öğretmeni Adaylarının İletişim Beceri Düzeylerine Yönelik Bir Çalışma. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1), 107-122.
- Erdoğan, İ. (2013). *İletişim Kuramları (8. Ünite)*. (Editör: Erkan Yüksel), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Erdem, O. (2009). *Duygusal İletişim ve Beden Dili*. İstanbul: Yakamoz Yayınları.
- Gökbayrak, S. ve Karışan D. (2017). STEM Etkinliklerinin Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8 (2), 63-84.
- Gönenç, E. ve Özgür. (2007). İletişimin Tarihsel Süreci. *İ.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi*, 0 (28), 92-100. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/connectist/archive> adresinden 1 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.
- Gümüşeli, A.İ. (2004). Ailenin Katılım ve Desteğinin Öğrenci Başarısına Etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni*, 2 (6), 14-17.
- Hatipoğlu, A. ve Kavas, E. (2016). Veli Yaklaşımlarının Öğretmen Performansına Etkisi. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*. 5 (4), 1012-1034.

- Höl, Ş. (2017). Annelerin Çocuklarına Yönelik İletişim Becerilerinin 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının İletişim Becerileri Üzerine Yordayıcı Etkisi. *Akademik Tarih Ve Düşünce Dergisi*, IV (XIII), 351-381.
- Işık, M. (2017). Sizinle İletişebilir Miyiz? (9.Baskı), Konya: Eğitim Yayınevi.
- Illich, I. (1985). *Okulsuz Toplum*. (1. Baskı), Ankara: Birey ve Toplum Yayınları.
- İlhan, M. ve Çetin, B. (2014). Sınıf Değerlendirme Ölçeğinin (SDAÖ) Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39 (176), 31-50.
- İpek, C. ve Terzi, A.R. (2010). İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmen-Öğrenci İlişkilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi: Van İli Örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16 (3), 433-456.
- İpek, M. (2012). Okulda Öğretmen Öğrenci ilişkileri Üzerine Bazı Değerlendirmeler. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 6 (12), 217-233.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel İrade Algı Çerçevesi İle Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karataş, K. ve Çakan, S. (2018). Öğretmenlerin Bakış Açısıyla Eğitim-Öğretim Sorunları: Bismil İlçesi Örneği. *Elementary Education Online*, 17 (2), 834-847.
- Kolay, Y. (2004). Milli Eğitim Dergisi. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/164/kolay.htm adresinden 11 Ocak 2020 tarihinde alınmıştır.
- Koyuncu İ. ve Kıyıcı, A.F. (2019). Açımlayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanımı: Bir Doküman İncelemesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 44 (198), 361-388. <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/7665> adresinden 20 Ağustos 2019 tarihinde alınmıştır.
- Küçük, M. (2012). *İletişim Bilgisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Laska, J.A. (1989). Eğitim Programı ile Eğitim Arasındaki İlişki. (Çev: Oğuz Gürbüzürk), *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 251-259.

- Malatesta, C.Z. (1986). Emotion Socialization and Expressive Development in Preterm and Full-Term Infants. *Child Development*, 57 (2) 316-330.
- M.E.B. (2004). *Hayat Bilgisi Öğretim Programı*. Ankara.
- Önder, M. (2008). *Medya Kısacasında Çocuk*. *Din Bilimleri Akademik Dergisi*, VIII (4), 183-190.
- Özan, M.B. ve Özdemir, T.Y. (2017). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Asos Yayınları.
- Özdamar, K. (2013). *Paket Programlar İle İstatistiksel Veri Analizi-1, MINITAB 16-IBM - SPSS 21*, Eskişehir: Nisan Kitabevi.
- Öztürk, N.B., Eroğlu, M.G. ve Kelecioğlu, H. (2015). Eğitim Alanında Yapılan Ölçek Uyarlama Makalelerinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40 (178), 123-137.
- Rigel, N. (2000). *İleti Tasarımında Haber*. İstanbul: Der Yayınları.
- Sakarya İL Milli Eğitim Müdürlüğü (2018). 2017-2 İzleme Değerlendirme Raporu. Sakarya. http://sakarya.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/14103936_2017_2_Sakarya_MEI_izleme.pdf adresinden 29 Aralık 2019 tarihinde alınmıştır.
- Saydam G. ve Telli S. (2012). Sınıfta Öğrenci-Öğretmen Kişilerarası İletişimi ve Öğretmen Etkileşim Ölçeği (QITT) . *Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Dergisi*. 28 (2). 41.
- Schumer, R.E. ve Lomax R.G. (2010). *A Beginner's Guide to Structural Equation Modelling*. (3. baskı), New York: Taylor And Fransic Group LLC.
- Siyez, D.M. (2009). Liselerde Görev Yapan Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Algıları ve Tepkileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1 (25), 67-80.
- Şentürk, E. (2010). *İlköğretim Okullarında Gözlenen İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Yönelik Öğretmen Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.

Şimşek, Ö.F. (2007). Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş. Ankara: Ekinoks Yayınları.

Şimşeker, M. (2005). *Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Matematik Öğretmenlerinin Kişilerarası Davranış Özelliklerini Algılamaları*. Yayınlanmamış doktora tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. <https://lib.metu.edu.tr/odtu-tez-koleksiyonu-sorgulama-sayfasi> adresinden 05 Ekim 2019 tarihinde alınmıştır.

Tavşancıl, E. (2002). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayın.

Teyfur, E. (2010). Yapılandırmacı Teoriye Göre Hazırlanmış Bilgisayar Destekli Öğretimin 9. Sınıf Coğrafya Dersinde Öğrenci Başarısı ve Tutumuna Etkisi, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 85-106.

T.D.K. (1983). *Türkçe Sözlük*. (Cilt 1). No: 573. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tezcan, M. (1997). Türk Kişiliği ve Kültür-Kişiliği İlişkileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayını.

Uzman, Z. (2019). *İlkokul Yöneticilerinin Algılanan İletişim Becerileri İle Sınıf Öğretmenlerinin Örgütsel Sessizlik Düzeyleri Arasındaki İlişki*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Uzun, R. (2013). *İletişim Kuramları (Ünite 4, 5, 7)*, (Editör: Prof Dr. Erkan Yüksel), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yayını.

Uzuntaş, A. (2013). Etkili İletişim: Anlatabilmek ve Anlayabilmek. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (1), 11-30.

Yılmaz, K. ve Tosun, M.F. (2013). Öğretmenlerin Eğitim İnançları ile Öğretmen Öğrenci İlişkilerine Yönelik Görüşleri Arasındaki İlişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2 (4), 205-218.

Yüksel, E. (2013). *İletişim Kuramları (Ünite-1)*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Watson, R., Loiacono, E. ve Goodhue, D. (2002). *WEBQUAL™: A Measure of Web Site Quality*. (13), 432-437.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.86.4410&rep1&typepdf>
adresinden 11 Eylül 2019 tarihinde alınmıştır.

EKLER:**EK 1:****ANKET SORULARI**

Bu formda bulunan cümleler sizin **öğrenci ve veliler ile iletişim hakkında** düşüncelerinizi öğrenmek için hazırlanmıştır. Her cümleyle ilgili görüş kişiden kişiye değişebilir. Bu nedenle vereceğiniz cevap, sizin kendi görüşlerinizi yansıtmalıdır. Her cümleyle ilgili görüşünüzü belirtirken, önce cümleyi dikkatle okuyunuz. Sonra cümlede belirtilen düşüncenin, sizin düşünce ve duygularınıza ne derecede uygun olduğuna karar veriniz. Her bir cümlenin karşısındaki size en uygun olan kısmı işaretleyiniz. Vereceğiniz cevaplar gizli tutulacak ve araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır. Lütfen boş bırakmayınız. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Hülya ÖZKUL (hulyaozsen5@gmail.com)

1-Cinsiyetiniz?	Kadın		Erkek		
2-Mezuniyetiniz?	Ön Lisans	Lisans	Yüksek Lisans		Yüksek Lisans Üzeri
3-Kaç senedir öğretmensiniz?	1-5 sene	6-10 sene	11-15 sene	16-20 sene	21 ve üzeri
4- Okulunuzun bulunduğu yer nerededir?	Köy		İlçe		İl
5- Evli misiniz?	Evet		Hayır		
7- Eşiniz öğretmen mi?	Evet		Hayır		

	Tutum Boyutu	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
		①	②	③	④	⑤
1	Öğretmen derste kullanacağı yöntemi, materyali vd. öğrencilerle belirler.	①	②	③	④	⑤
2	Öğretmen, öğrencilerin dikkatini canlı tutmak için çaba harcar.	①	②	③	④	⑤
3	Öğretmen, derste ilgi ve dikkati canlı tutmada öğrencilerden yararlanmaz.	①	②	③	④	⑤
4	Öğretmen, öğretilecek konuları öğrencilerle birlikte belirler.	①	②	③	④	⑤
5	Öğretmen, sınıfı canlı ve neşeli tutmada öğrencilerden yararlanır.	①	②	③	④	⑤
6	Öğretmenin her günlük ders anlatma(işleme) şekli rutindir.	①	②	③	④	⑤
7	Öğretmen, yaşamından bazen örnekler ve anekdotlar anlatır.	①	②	③	④	⑤
8	Öğretmen, derste, kullanacağı yöntem ve tekniği kendisi belirler.	①	②	③	④	⑤
9	Öğretmen, öğrencilerin derse katılımını ön planda tutar.	①	②	③	④	⑤

10	Öğretmenin sadece kendisi, sınıftaki ilgi ve dikkati canlı tutmaya çalışır.	①	②	③	④	⑤
11	Öğretmen, öğrencilerinin derse katılımını teşvik etmez.	①	②	③	④	⑤
12	Öğretmen, öğrencilerinin derse katılımını teşvik eder.	①	②	③	④	⑤
13	Öğretmen, sınıftaki bütün öğrencileri ilgilenir ve soru sorar.	①	②	③	④	⑤
14	Öğrenciler, sınıfta kendilerini derse katılıyor hissetmezler.	①	②	③	④	⑤
15	Öğretmen, sosyaldır ve öğrencilerle konuşmayı sever.	①	②	③	④	⑤
16	Öğretmen, dersi sınıftaki az sayıda(üç-beş) öğrenciyle işler.	①	②	③	④	⑤
17	Öğretmenin, öğrencilerle iletişim (anlaşma) problemi vardır.	①	②	③	④	⑤
18	Öğretmen, öğrencilere derste/ teneffüste yardım etmeyi sever.	①	②	③	④	⑤
19	Öğrenciler, öğretmene soru sormaya, cevap vermeye çekinirler.	①	②	③	④	⑤
20	Öğretmenin, öğrencilerle iletişimi ve ilişkileri iyidir.	①	②	③	④	⑤
21	Ders, öğrencilere zevkli gelir ve zaman çabuk geçer.	①	②	③	④	⑤

22	Ders, öğrencilere sıkıcı gelir ve bitmek bilmez.	①	②	③	④	⑤
23	Öğretmen, öğrencileri araştırmaya ve öğrenmeye teşvik eder.	①	②	③	④	⑤
24	Öğretmen, öğrenci sorunlarına yardımcı olmayı sevmez.	①	②	③	④	⑤
25	Öğrenciler, öğretmenin kendisine çekinmeden soru sorar ve cevap verir.	①	②	③	④	⑤
26	Öğretmen, öğrencileri öğrenmeye ve araştırma yapmaya teşvik etmez.	①	②	③	④	⑤
27	Veliler, çocuklarıyla ilgili olarak görüşmek için okula gelirler.	①	②	③	④	⑤
28	Veliler, çocuklarıyla ilgili olarak görüşmek için okula gelmezler.	①	②	③	④	⑤
29	Çocukları ile ilgili görüşme isteği en çok aileden geliyor.	①	②	③	④	⑤
30	Çocukları ile ilgili aileyle görüşme isteği en çok okuldan geliyor.	①	②	③	④	⑤
31	Çocukları ile ilgili aileyle görüşme isteği en çok öğretmenden gelir.	①	②	③	④	⑤
32	Öğretmenin okulun dışında velilerle iletişiminiz önemlidir.	①	②	③	④	⑤
33	Eğitimde veli etkilidir.	①	②	③	④	⑤

34	Öğretmenin veli ile iletişimi resmi boyuttadır.	①	②	③	④	⑤
35	Öğretmenin öğrenci ile iletişimi, öğrencilere dersi sevdirebilir.	①	②	③	④	⑤
36	Öğretmenin öğrenci ile iletişimi, öğrencilerin derslere karşı tutumlarını etkilemez.	①	②	③	④	⑤
37	Öğretmenin öğrenci ile iletişimi, öğrencilere okulu sevdirebilir.	①	②	③	④	⑤
38	Öğretmenin öğrenci ile iletişimi, öğrencinin okula karşı tutumunda etkili değildir.	①	②	③	④	⑤
39	Öğrenciyle iyi bir iletişim öğretmene mesleğini sevdirebilir.	①	②	③	④	⑤
40	Öğretmen profesyoneldir. İletişim düzeyi meslek tutumunu etkilemez.	①	②	③	④	⑤

1-Eklemek İstedığınız Görüşünüz Var Mı?

2-Eğitim Ortamında İletişim Önemli Midir? Neden?

EK II:

**SAKARYA VALİLİĞİ İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ ARAŞTIRMA
İZNİ**

T.C.
SAKARYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 29065503-44-E.7426147

11/04/2019

Konu: Anket Uygulaması Hülya ÖZKUL

VALİLİK MAKAMINA

Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, yüksek lisans programı öğrencisi Hülya ÖZKUL'un tezi kapsamında "*Öğretmen-Öğrenci İletişiminin Akademik Başarıya Etkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*" konulu anket uygulama talebi, adı geçen Üniversitenin 29.03.2019 tarihli ve 5448 sayılı yazıları ile bildirilmiştir.

Söz konusu anket çalışmasının, İlimiz resmi ve özel İlkokullarında görev yapmakta olan öğretmenlere, eğitim öğretimin aksamasına mahal vermeden gönüllülük esasına dayalı olarak, okul yönetiminin belirleyeceği zaman ve şartlarda 2018-2019 eğitim öğretim yılında uygulanması, çalışmada sadece ekteki mühürlü anket sorularının kullanılması ve yasal gerekliliğin ilgili okul müdürlüğünce yerine getirilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Fazilet DURMUŞ
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
11/04/2019
Abdul Rauf ULUSOY
Vali a.
Vali Yardımcısı